

Møte tirsdag den 24. april kl. 10

President: **K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l**

D a g s o r d e n (nr.76):

1. Utviklingspolitisk redegjørelse av utviklingsministeren
2. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Marit Tingelstad om etter- og videreutdanning av håndverkere innen bygningsbevaring (Innst. S. nr. 203 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:49 (2000-2001))
3. Interpellasjon fra representanten Rikke Lind til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Regjeringen planlegger en nasjonal satsing på kultur i skolen under betegnelsen «Den kulturelle skolesekken». Målet med satsingen er å styrke og utvikle samarbeidet mellom grunnskolen og kulturlivet i kommunene. Barn og unge skal få større tilgang til kulturuttrykk og til selv å delta aktivt i kulturelle aktiviteter. En arbeidsgruppe ledet av Odd Eikemo la i 1999 fram utredningen «Kulturskolen – kunststykket i kommunenes satsing for et rikere lokalmiljø».

I lys av satsingen på «Den kulturelle skolesekken» ber jeg statsråden redegjøre for sitt syn på de tilrådingene utvalget legger fram.»
4. Forslag fra stortingsrepresentantene Kenneth Svendsen og Øyvind Korsberg om å frita kjøreskoler fra merverdiavgift (Dokument nr. 8:94 (2000-2001))
5. Referat

Presidenten: Den innkalte vararepresentant for Sør-Trøndelag fylke, Inga *Balstad*, har tatt sete.

Fra representanten Anita Apeltun *Sæle* foreligger meddelelse om at den innvilgede permisjon, med senere endring, endres til kun å gjelde for dagene 25. og 26. april.

– Denne meddelelse tas til etterretning.

Representanten Anita Apeltun *Sæle* vil fremsette et privat forslag.

Anita Apeltun Sæle (KrF): Eg vil fremja eit privat forslag på vegner av Erna Solberg, Torbjørn Andersen, Magnhild Meltveit Kleppa, Karin Andersen, Terje Johansen og meg sjølv om nærmare undersøkingar av konkurranseforholda med bakgrunn i situasjonen i daglegvaremarknaden.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Utviklingspolitisk redegjørelse av utviklingsministeren

Statsråd Anne Kristin Sydnes: I år 2001 lever om lag en fjerdedel av jordens befolkning i den ytterste fat-

tigdom. I år 2015 skal andelen av fattige i verden være halvert.

Dette er verdenssamfunnets viktigste omforente utviklingsmålsetting, vedtatt i FN og vedtatt i OECD. Skal vi nå dette målet, må det tas nasjonale krafttak i utviklingslandene selv, understøttet av gunstige internasjonale rammebetingelser og understøttet av bistand fra den rike verden.

Mer enn noen gang før har vi i dag kunnskap om den virkelighet verdens fattige lever i. Vi vet mer om forutsetningene for bærekraftig utvikling og rettferdig fordeling. Vi vet mer om sammenhengene mellom konflikt og fattigdom. Vi vet mer om ernæringsens betydning for barns ve og vel. Vi vet mer om globaliseringsens iboende muligheter – og farer.

Norge er et lite land, men en betydelig utviklingspolitisk aktør. Og vi er rikere enn noensinne. Mindre enn noen gang før kan vi nå tillate oss å bli innadventde – å være oss selv nok. Våre ressurser, vår kunnskap og vårt verdigrunnlag gir oss et moralsk ansvar: å dele av vår egen rikdom for å bidra til vekst og utvikling i fattige land. Om ikke vår egen samvittighet vil spørre oss, så vil våre barn gjøre det: Hva visste dere? Hva gjorde dere? Hvorfor gjorde dere ikke mer?

Nedgangen i de rike landenes bistand i 1990-årene falt sammen med den mest ambisiøse reformbølgen i utviklingslandene noensinne. Land som reformerte sitt styresett og sine økonomier i tråd med våre anbefalinger, ble – av alle ting – premiert med mindre bistand enn før. Verdensbankens president, gjengitt i *Vårt Land* 2. april i år, fremholder at dette har vært et fullstendig galt signal fra giverlandenes side. Det er jeg helt enig i. Norge, som et av verdens rikeste land, har et soleklart ansvar for å øke bistanden og bidra til at andre rike land gjør det samme.

Samtidig må vi ikke glemme at ansvaret strekker seg utover bistanden alene. Utviklingspolitikken dreier seg om mye mer – om gjeld, om finanstransaksjoner, om investeringer, og den dreier seg ikke minst om næringsutvikling, handel og markedsadgang.

For å skape vekst og derigjennom et grunnlag for fattigdomsreduksjon er utviklingslandene – som alle andre land – helt avhengige av et robust næringsliv. Utvikling og næringsutvikling er to sider av samme sak. Derfor har Regjeringen plassert støtte til næringsutvikling helt sentralt i utviklingspolitikken.

Med fjorårets opprydding i og forenkling av virkemiddelapparatet og med satsingen på NORFUND mener Regjeringen å ha funnet en formel som er bra for både bistand og business. NORFUNDS utvidede samarbeid med sin britiske motpart, Commonwealth Development Corporation Capital Partners, CDC, som muliggjør en bred og aktiv deltakelse i forvaltningen av lokale investeringsfond, er i så måte en vesentlig nyvinning.

Satsing på næringsutvikling gir liten mening dersom utviklingslandene ikke kan finne avsetning for sine eksportprodukter. Derfor foreslår Regjeringen å gi de minst utviklede landene toll- og kvotefri markedsadgang for alle produkter, unntatt våpen. EU har gjort det samme,

men med overgangsordninger fram til år 2009. Vårt system vil være fullt ut iverksatt fra 1. juli 2002.

La meg her skyte inn at EU på det utviklingspolitiske området er en meget viktig aktør som vi har god dialog med, bl.a. om kvaliteten i bistanden. Jeg vil gjerne nevne at jeg i går og i dag har hatt samtaler med EUs bistandskommissær, Poul Nielson, som også er til stede her i dag.

Med satsingen på næringsutvikling og markedsadgang for de fattigste landene styrker Regjeringen to viktige pilarer i norsk utviklingspolitikk, slik at de ulike delene av politikken støtter bedre opp om hverandre og virker bedre sammen. På gjeldsområdet ligger vi allerede helt i forkant internasjonalt. Vi var de første som iverksatte 100 pst. ensidig gjeldslette til de fattigste landene, noe enkelte andre kreditorland som Storbritannia og USA senere har fulgt opp. I den senere tid har Norge vært en drivende kraft bak etableringen av forpliktende forhandlinger om finansiering av den omfattende gjeldsletteordningen Verdensbanken og IMF har tatt initiativet til, HIPC-ordningen. Hva bistand angår har Norge i en årrekke vært i første rekke blant giverlandene. Det skal vi fortsette å være! Regjeringen har som målsetting å øke den norske bistanden til 1 pst. av bruttonasjonalinntekten. Regjeringen er også i gang med å vurdere muligheten for å etablere et utviklingsfond.

Men bistandsdebatten må ikke bli en debatt som ensidig dreier seg om volum og prosenter. Det politiske ordskiftet rundt norsk bistand er for ofte blitt redusert til et spørsmål om hvor stor andel av bruttonasjonalinntekten vi ser oss i stand til å bruke på bistanden.

Vi må bli flinkere til å debattere kvalitet og effektivitet. I dag ligger norsk bistand riktignok helt i fremste rekke hva effektiv fattigdomsbekjempelse angår. Ifølge Verdensbanken er vi betydelig bedre enn gjennomsnittet i OECD. Den karakterboka skal vi ikke skamme oss over! Men vi må heller ikke hvile på våre laurbær. Vi må bli enda mer effektive. Våre bidrag må løfte enda flere mennesker ut av fattigdommen.

La meg redegjøre for noen av de viktigste premissene for Regjeringens utviklingspolitikk.

For det første: Bistand handler om samarbeid. Bistanden skal støtte opp om landenes egen kamp mot fattigdommen.

For det andre: Utviklingssamarbeid handler om aktive og mest mulig likeverdige partnerskap. I et større perspektiv er utviklingssamarbeidet et hovedkapittel i «den globale kontrakten» for fattigdomsbekjempelse, slik den kom til uttrykk på FNs tusenårsforsamling i fjor. Gjennom godt styresett må landene selv legge til rette for effektiv fattigdomsreduksjon, understøttet av gode internasjonale rammebetingelser og betydelige bistandsoverføringer.

For det tredje: Partnerskap handler om å stille krav – krav til oss selv, men også krav til våre samarbeidspartnere, både hjemme og ute. En del miljøer lar seg fortsatt opprøre av at vi stiller krav, enten det nå gjelder i utviklingssamarbeidet generelt eller i forhold til gjeldslette, mer spesielt. Som oftest synes jeg denne kritikken er meningsløs.

For det fjerde: Utviklingspolitikk handler om å ville mye, men ikke for mye på en gang! Her mener jeg, med hånden på hjertet, at norsk bistandspolitikk i noen grad har «forstrukket» seg. Vi har blitt for opptatt av å gjøre alle gode ting, hele tiden, og over alt. Vi har hatt en tendens til å legge for mange politiske målsettinger oppå hverandre. Våre faktiske politiske prioriteringer framstår ikke alltid som like tydelige.

Såpass selvkritikk bør vi – det kollektive Bistands-Norge – kunne ta i år 2001. Såpass selvransakelse ønsker jeg som ansvarlig statsråd å vise at vi tåler. For dette både kan og vil vi gjøre noe med!

Derfor vil Regjeringen foreta en kritisk gjennomgang av

- hvilke og hvor mange land vi bør samarbeide med
- hva vi særlig bør samarbeide med dem om, og
- hvordan vi kan forbedre noen av våre mest sentrale virkemidler.

Bistand har liten positiv effekt i land med et dårlig styresett. Dette tok Regjeringen konsekvensen av i fjor, da Zimbabwe ble avvirket som prioritert samarbeidsland.

Da krigen raste mellom Etiopia og Eritrea våren og sommeren i fjor, innstilte vi stat til stat-samarbeidet med begge land. I lys av den etterfølgende fredsprosessen har vi redefinert vårt samarbeid med de to landene, med sterkt fokus på fred og forsoning, demokrati, menneskerettigheter og godt styresett.

Hva betyr godt styresett? Det betyr bl.a. demokratisering, rettferdig fordeling, respekt for menneskerettighetene, korrupsjonsbekjempelse og ansvarlig ressursforvaltning. Og det betyr likestilling! Dette er nødvendige betingelser for varig fattigdomsreduksjon. Vi kan knapt forvente at våre samarbeidsland skal greie å oppnå alt dette på en gang. Vi vet av erfaring fra vårt eget samfunn at dette er prosesser som tar tid. Men vi skal definitivt forvente at de strekker seg etter disse målene.

I statsbudsjettet for 2001 signaliserte Regjeringen at den som et ledd i ytterligere effektivisering av den bilaterale bistanden vil foreta en gjennomgang av gruppen av prioriterte samarbeidsland og land som mottar støtte over regionbevilgningene. Regjeringen vil komme tilbake med sine forslag i statsbudsjettet for 2002. Målet er mer fokusert, konsentrert og effektiv tosidig bistand. La meg få understreke at prinsippet om fattigdomsorientering skal ligge fast.

Vi har i dag elleve prioriterte samarbeidsland. I tillegg kommer et tredvetalls land som mottar støtte over regionbevilgningene. Vi vil konsentrere oss om en mindre gruppe land som Norge kan ha et langsiktig og omfattende samarbeid med. Regjeringen ønsker med dette å bringe betegnelsen «hovedsamarbeidsland» til heder og verdighet igjen.

Prosesen med å definere gruppen av hovedsamarbeidsland er igangsatt. I utvelgelsen av land vil Regjeringen bl.a. legge vekt på følgende:

- Landene skal være blant verdens minst utviklede land, MUL. Vi snakker med andre ord om høy grad av fattigdom, om samarbeid med dem som trenger det mest.

- Landene må vise klar politisk vilje til selv å løse viktige nasjonale utfordringer. Vi ønsker å samarbeide med dem som selv tar grep og fremmer godt styresett.
- Vi, som en av landenes utviklingspartnere, må legge vekt på hva vi kan bidra med i forhold til mottakerlandets behov. Samarbeidet med Norge må gi vedkommende land en merverdi i forhold til multilateral bistand eller bilateralt samarbeid med andre givreland.

De fleste fattige land i verden i dag har skjøre samfunnsstrukturer. De er sårbare for både internasjonale økonomiske konjunktursvingninger, politisk uro og konflikt. Hovedsamarbeidslandene må vite at Norge gjennom sitt utviklingssamarbeid også er rede til å være med i perioder preget av motgang.

Samtidig som vårt langsiktige utviklingssamarbeid skal være robust, forutsigbart og bygd på gjensidig tillit, må vi være rede til omlegginger dersom grunnlaget for samarbeidet endres vesentlig.

I dette stat til stat-samarbeidet med våre hovedsamarbeidsland må det være landenes egne strategier for å redusere fattigdom, koplet til de behovene de har, som er avgjørende for hva norske bistandsmidler skal støtte.

Vi må også ha en gruppe av andre samarbeidsland. Samarbeidet med disse landene bør som hovedregel være tematisk smalere og mindre omfattende enn med hovedsamarbeidslandene, samtidig som at samarbeidet ikke nødvendigvis vil ha like langsiktig karakter.

I flere land og områder er vårt viktigste bidrag å støtte opp om fredsprosesser, direkte og indirekte. I slike sammenhenger vil ofte supplerende kortsiktig og langsiktig bistand ha en positiv effekt.

Mange land kan spille en sterk og konstruktiv regional rolle. Jeg er overbevist om at regionalt samarbeid mellom landene i sør bærer i seg store muligheter. Dette potensialet må vi i enda sterkere grad enn tidligere bidra til å realisere. I valg av samarbeidspartnere må vi også ta slike hensyn.

I enkelte land eller regioner kan det være aktuelt for Norge å konsentrere seg sterkere om utvalgte innsatsområder, som bedring av barns oppvekstvilkår, helse, utdanning, miljø, energi, godt styresett eller bekjempelse av korrupsjon.

Arbeidet for en mer fokusert, konsentrert og effektiv tosidig bistand vil få konsekvenser for strukturen i bistandsbudsjettet. Regjeringen vil endre resultatrapporteringen til Stortinget slik at denne primært vil ta utgangspunkt i de internasjonale utviklingsmålene og landenes utvikling i forhold til disse snarere enn særnorske «resultatområder». Rapporteringen vil naturligvis fortsatt skje i samsvar med gjeldende retningslinjer for å sikre at bevilgningene blir brukt som de skal.

Regjeringen vil videreføre arbeidet med å styrke FN – og i økende grad trekke på FN og det multilaterale systemets kompetanse i det praktiske bistandssamarbeidet. Og la det være sagt: Med Kofi Annan ved roret er FN på rett vei. Generalsekretæren fortjener honnør for sitt kontinuerlige reformarbeid, herunder viktige organisatoriske

grep og systematisk arbeid for å sikre kvalitet og kompetanse i verdensorganisasjonen.

Vi ser nå konturene av et tettere samarbeid mellom FN og banksystemet. Vi må bli bedre til å støtte opp om slikt samarbeid, både mellom de multilaterale institusjonene selv og mellom deres eiere, dvs. medlemslandene. Vi må også støtte opp om bedre koordinering gjennom våre egne prioriteringer på landnivå.

Det betyr at vi også vil målrette vår multilaterale bistand sterkere. Vi vil videreføre Norges betydelige bidrag til grunnfinansieringen av viktige internasjonale institusjoner. Pengene skal følges opp med en mer aktiv og bevisst politisk strategi for vårt samarbeid med disse, der vi i stadig sterkere grad vil fokusere på institusjonenes effektivitet.

I tillegg vil vi konsentrere vårt samarbeid med de multilaterale organisasjonene inn mot noen prioriterte satsingsområder. De viktigste prioriteringene i norsk utviklingspolitikk – helse, utdanning, godt styresett og bærekraftig utvikling – skal tydeligere fram også i den multilaterale bistanden. Innsatsen skal bli mer slagkraftig, også ved at samspillet mellom bilateral og multilateral innsats styrkes på landnivå.

Ca. ¼ av hele bistandsbudsjettet er de siste årene brukt i samarbeid med frivillige organisasjoner, i overveiende grad norske. Her er vi i Norge helt i verdens toppen. Grunnen er at vi har en rekke meget dyktige organisasjoner som har vist at de kan levere. I dag stiller vi økte krav om effektivitet til alle parter vi samarbeider med; mer utvikling for hver krone, mindre byråkrati og mer kvalitet. Dette har vi også tatt opp med organisasjonene.

Mye er oppnådd gjennom bedre koordinering av statlig og multilateral bistand på landnivå. Frivillige organisasjoners virksomhet er derimot fortsatt ofte spredt som punktinnsetser. På tross av gjennomgående gode resultater for hvert enkelt prosjekt blir den bredere utviklingseffekten dermed begrenset. I noen tilfeller svekkes også nasjonale myndigheters muligheter til å ivareta sine oppgaver på en rasjonell måte.

Det er av stor betydning at de frivillige organisasjonene selv tar tak i disse utfordringene. Våre ordninger for tilskudd må også legge til rette for at organisasjonenes fortrinn og muligheter utnyttes optimalt i en samordnet innsats for å nå utviklingsmålene.

Det er viktig for de frivillige organisasjonene å ha forutsigbare rammebetingelser. Det er viktig for bevilgende myndigheter å ha gode styringsmuligheter. Vi har hatt samråd med et bredt spekter av norske organisasjoner om dette.

For å sikre forutsigbarhet og organisasjonenes handlefrihet vil vi nå rendyrke tilskuddsordningen til frivillige organisasjoner – også kjent som «frivorg-bevilgningen» – for tiltak som styrker det sivile samfunn. Støtten vil være basert på organisasjonenes egne premisser og muligheter for slik innsats. I land med godt styresett kan de frivillige organisasjonene være et nyttig supplement til annen innsats. I land med dårlig styresett kan de være et nyttig korrektiv.

Organisasjonene vil dessuten kunne søke om ytterligere tilskudd til sitt arbeid innenfor prioriterte geografiske og tematiske innsatsområder for norsk bistand. Aktuelle oppgaver vil her omfatte tjenesteproduksjon, institusjons- og fredsbyggende innsats, der organisasjonene har kompetanse og kan gi merverdi i gjennomføringen av utviklingssamarbeidet. For slike innsatser vil det gjøres gjeldende særlige krav til koordinering og samsvar med norske utviklingspolitiske og utviklingsfaglige føringer.

Vi har i nye retningslinjer forenklet ordningene så langt som mulig, samtidig som vi har presisert kravene til rapportering om relasjoner og resultater.

Stortinget har bedt om en evaluering av effekten av utviklingssamarbeidet gjennom frivillige organisasjoner. Denne evalueringen vil legges opp slik at den ser framover. Den skal ta utgangspunkt i de roller og retningslinjer for samarbeidet som vi nå har lagt fram. Formålet er å avdekke i hvor stor grad organisasjonene rent faktisk bidrar til kapasitetsbygging i det sivile samfunn og hvilken effekt og merverdi de frivillige organisasjonene tilfører det utviklingssamarbeidet som finansieres over regionale og tematiske bevilgninger.

Jeg ønsker også å trekke de politiske partiene på Stortinget mer med i utviklingssamarbeidet. Partiene sikrer utviklingspolitikkenes folkelige forankring og har dessuten kompetanse på demokratibygging. De politiske partiene representert på Stortinget kan i større grad bidra til utviklingen av velfungerende og pluralistiske partisystemer og demokratiske forhold i utviklingsland. Ved å samarbeide om langsiktig demokratisk organisasjonsbygging gjennom kunnskapsoverføring, rådgivning og internasjonal utveksling styrker vi mulighetene for å redusere fattigdommen.

I forslaget til statsbudsjett for neste år vil jeg derfor komme tilbake med et konkret forslag om en bevilgning som kan bidra til slik demokratistøtte.

Dette bringer meg til våre prioriterte innsatsområder. Og barna – barns oppvekstvilkår og barns rettigheter – må komme først.

Noen investeringer er helt avgjørende for ethvert lands utvikling og framtid. Verdens fattigste land makter ikke engang den minimumsinvesteringen som er nødvendig for å sikre barns elementære rettigheter. Når velferden er så skjevt fordelt som den er, frarøves barn i fattige land retten til å velge sin framtid. Utvidelse av menneskets valgmuligheter er selve essensen i begrepet «utvikling».

FNs spesialsesjon om barn i september i år blir en anledning til å vurdere hva vi har oppnådd siden barnetoppmøtet i 1990. Men viktigere: Spesialsesjonen må benyttes til å etablere mål og strategier for det neste tiåret. Fra norsk side vil vi særlig legge vekt på barns rett til deltakelse, barn som ofre for utnyttelse og krig, barn rammet av hiv/aids og barn med funksjonshemninger. Vi vil legge særlig vekt på å bedre jenters situasjon.

Barn har rett til et grunnleggende helsetilbud. Regjeringen har gjennom det globale vaksineinitiativet GAVI vist at det nytter å gå foran på nye måter. Vi har fått andre med og satt fokus på hvordan resultatene av vaksine-

arbeidet skal kunne opprettholdes over tid. GAVI har satt ny fart på det internasjonale vaksinearbeidet. Med de GAVI-midlene som er tildelt så langt, regner man med å kunne forhindre halvannen million dødsfall blant barn hvert år. Dette er god bruk av bistandspenger. Fra norsk side satser vi 1 milliard kr over en femårsperiode.

Grunnutdanning for alle – men særlig for jenter og kvinner – er et viktig satsingsområde for Regjeringen. For å skape vekstkraftige samfunn er det knapt noe som er viktigere enn investering i menneskelig kapital.

Regjeringen ønsker å bidra enda sterkere til beskyttelse og rehabilitering av barn med krigstraumer. Vi tar opp barn i krig i FN's sikkerhetsråd, bl.a. gjennom vår fokusering på Afrika. Norge har undertegnet tilleggsprotokollen til Barnekonvensjonen om minstealder for deltakelse i væpnede styrker. Prosessen for å ratifisere denne, er i gang. Vi håper at dette blir gjort innen spesialsesjonen, slik UNICEF har oppfordret til.

For et halvt år siden ratifiserte Norge ILO-konvensjonen mot de verste former for barnearbeid. Konvensjonen danner et forpliktende rammeverk for vårt samarbeid med en rekke utviklingsland. Regjeringen vil fortsatt ha kampen mot barnearbeid høyt på dagsordenen. I dette arbeidet vil vi søke brede allianser med forskningsmiljøene, organisasjonene og det private næringsliv.

Kjønnslemlestelse av jenter og unge kvinner har vært mye omtalt i media den siste tiden. Regjeringens handlingsplan mot kjønnslemlestelse, framlagt i desember i fjor, er et viktig bidrag i vårt videre arbeid med denne problematikken, både nasjonalt og internasjonalt. Problemet må behandles med en viss sensitivitet, men ingen skal være i tvil om vår holdningen til denne formen for mishandling av unge jenter.

Som ett av sine første politiske utspill gjenopplivet Bush-administrasjonen den såkalte Mexico City-politikken fra Ronald Reagans tid. Hovedbudskapet var, og er nå igjen, at skattebetalernes penger ikke skal brukes til formål som fremmer kvinners rett til selvbestemt abort. Dette er et stort tilbakeslag for likestilling og kan bli et slag mot det internasjonale arbeidet for seksuell og reproduktiv helse.

Den globale hiv/aids-katastrofen vi nå står midt oppe i, truer med å undergrave resultatene av mange års utviklingssamarbeid. Det er investeringene i menneskelig kapital som rammes. 36 millioner mennesker er i dag smittet. Over 13 millioner barn har mistet sine foreldre. 6 000 afrikanere dør av aids hver dag. Asia rammes med økende kraft. Derfor er kampen mot denne epidemien blitt så sentral i norsk utviklingspolitikk, og derfor står hiv/aids løpende på sakslisten i de multilaterale finansinstitusjonene, i FN og i Verdens handelsorganisasjon.

Fordi aidsepidemien er ekstraordinær, krever den ekstraordinære svar. Alle gode krefter må samarbeide. Nå!

På embetsnivå møtes ledelsen i Utenriksdepartementet og NORAD reglemessig som et aidsteam med ansvar for å samhandle på bred front. Gjennom Aidsforum – med representanter fra næringslivet, fagbevegelsen, de frivillige organisasjonene, Kirken, idrettsorganisasjonene, kulturlivet og mediene – bidrar sentrale norske sam-

funnsaktører til lederskap, tyngde, kreativitet og synlighet i aidsarbeidet. Forumets deltakere er godt i gang med å mobilisere sine egne nettverk hjemme og ute med fokus på de særlige utfordringer de står overfor, og de virkemidler de rår over. Et godt eksempel er uttalelsen om den globale aidskatastrofen fra vårens Bispemøte, der Kirkens eget ansvar holdes klart fram.

Rundt 50 ulike norske frivillige organisasjoner og fagmiljøer som er involvert i kampen mot hiv/aids, har sagt ja til å delta i en felles innsats sammen med NORAD og UD gjennom Aidsnett. Resultater av dette er større idétilfang, mer samarbeid på tvers av organisasjonsgrensene, dypere innsikt i de komplekse utfordringene vi står overfor, og ny substans i vår utviklingspolitiske dialog på ulike arenaer.

Hovedfokuset i Regjeringens aidsarbeid er forebygging, med særlig vekt på ungdom og barn og tiltak som kan bidra til å redusere risikoatferd, spesielt blant menn. I tillegg har vi gått aktivt inn i to spesialområder, det ene knyttet til legemidler, det andre til fredsbevarende operasjoner.

Behandlingen av aids har gjort store framskritt de senere år. Men prisen for behandling er fortsatt utenfor rekkevidde for de fleste i utviklingslandene. I tillegg til prisproblemet handler dette også om utilstrekkelige og dårlig fungerende helsetjenester med svakt finansieringsgrunnlag. Norge var tidligere denne måneden vertskap for en internasjonal konferanse om prising av og tilgang på viktige legemidler i regi av Verdens helseorganisasjon og Verdens handelsorganisasjon. Her ble det gjort et viktig kartleggingsarbeid i samhandling mellom ulike interessegrupper for å avklare sentrale problemstillinger. De ulike aktørene vil nå måtte bearbeide resultatet fra konferansen. Problemstillingene vil bl.a. bli drøftet i Verdens helseorganisasjons Helseforsamling og i WTOs TRIPS-råd før sommeren.

Norge har påtatt seg ansvaret for å arrangere neste møte i styringskomiteen for oppfølging av Sikkerhetsrådets resolusjon om hiv/aids i fredsoperasjoner. Hiv/aids blir et tema under øvelsen Nordic Peace 2001. Vi er også en pådriver i forhold til UNHCRs arbeid med flyktninger og hiv/aids.

Regjeringen har i år doblet den multilaterale bistanden øremerket hiv/aids-formål til 130 mill. kr. Det tverrsektorielle samarbeidet innen UNAIDS er selve bærebjelken i dette arbeidet, mens Helseorganisasjonen står helt sentralt på helsesiden. FNs spesialsesjon om aids denne sommeren vil være et viktig stoppested for å analysere situasjonen og eventuelt tilpasse våre virkemidler ytterligere.

Kultursamarbeid bidrar til å skape engasjement og pågangsmot i kampen mot fattigdommen. Kulturelle uttrykk er ofte den beste formen for kommunikasjon rundt sensitive spørsmål. Dette ser vi mange eksempler på, ikke minst i våre afrikanske samarbeidsland. Dette skal også vi ta med oss i kampen mot aids.

Vi satser i kampen mot aids, og vi satser på vaksiner. Gjennom betydelige tilleggsmidler på bistandsbudsjettet og med aktiv internasjonal deltakelse, utviklingspolitisk

og utviklingsfaglig, gir dette resultater og god utviklings-effekt for pengene.

Nå vil vi ta ett skritt videre og styrke vår innsats mot folkesykdommen tuberkulose. Den er tett knyttet opp til fattigdom. Den er tett koplet mot aids. Fortsatt husker vår eldre generasjon tuberkulosens ansikt. Nå øker sykdommen i omfang globalt; i utviklingslandene så vel som i vårt store naboland i øst. Vi har erfaringer i Norge å trekke på. Internasjonalt har mange krefter gått sammen i et «Stop TB»-initiativ. Vi vil markere at det norske folk går med og tar et løft. Vi vil foreslå å øke innsatsen neste år med 100 mill. kr.

Tilgang på energi er en grunnleggende forutsetning for utvikling og fattigdomsbekjempelse. Bærekraftig økonomisk vekst forutsetter tilgang på energi til akseptable priser, basert på en forsvarlig ressursforvaltning. Energi berører alle vesentlige utfordringer i utviklings-samarbeidet. Det er en kilde til oppvarming og matlaging. Vi trenger energi til feltsykehus, til skoler og til næringsutvikling. Mangelfull eller forurenset energi-forsyning er kilde til alt fra helseplager, miljøskader og forøkning til klimaproblemer og konflikt. Vi må løfte fram sammenhengene mellom energi, miljø og utvikling.

Norge er en viktig energinasjon, regionalt som globalt. Dette betyr forventninger om en fokusert og konsistent energipolitikk også på utviklingsområdet.

Jeg vil styrke vår innsats for energi, miljø og utvikling og tar sikte på en betydelig opptrapping av midlene til dette neste år. En bærekraftig og miljøvennlig energipolitikk i forhold til de fattigste landene forener Norges beste faglige forutsetninger med en sentral utfordring i innsatsen mot fattigdom. Høye miljøstandarder, fremtidens teknologi og bistandsmidler må forenes i et felles krafttak for å sikre en mer bærekraftig energiforsyning.

Dette var et viktig budskap under statsministerens besøk til India, der man ble enige om å nedsette en norsk-indisk kommisjon for tettere samarbeid. India er det eneste land i verden med en egen statsråd for alternative energikilder. Landet er verdens femte største leverandør av vindkraft. India har betydelig kunnskap om bioenergi, for mange i de fattigste landene den aller viktigste energikilden. Her ønsker vi å lære av deres erfaringer og kunnskaper. Som understreket av statsministeren, vil et samarbeid om bioenergi og fornybare energikilder være en naturlig forlengelse av det miljøsam arbeidet Norge allerede har med India. Dette vil kunne omfatte både næringslivet, forskningsmiljøene og de frivillige organisasjonene. India vil kunne bli en strategisk partner i arbeidet med å utvikle en bærekraftig energiforsyning i andre utviklingsland.

Jeg har nedsatt en arbeidsgruppe som skal lage en plan for hvordan Norge skal styrke satsingen på fornybar energi i bistanden. Et av siktemålene er å finne fram til områder hvor norsk kompetanse kan være til særlig nytte for utviklingslandene. Vi må bidra til en energidialog med våre samarbeidsland som setter bærekraftig energiforsyning til de fattige i sentrum. Fornybare energikilder vil stå helt sentralt i denne dialogen. Vi vil også arbeide for at energi- og miljøspørsmål får en sentral plass på

dagsordenen for FNs toppmøte om bærekraftig utvikling i Johannesburg i 2002, den såkalte Rio+10-konferansen.

Jeg har registrert Bush-administrasjonens syn på internasjonalt klimasamarbeid under Kyotoprotokollen. Dersom dette virkelig blir framtidig amerikansk politikk, er dette intet mindre enn dramatisk. Vi må velge en annen vei. Norge må velge forpliktende internasjonalt samarbeid bygd på Kyotoprotokollen. I vår nasjonale politikk, i det internasjonale miljøsam arbeidet og i vårt samarbeid med de fattigste landene velger Regjeringen å styrke politikken for en bærekraftig utvikling.

Utvikling og fred henger nært sammen. For samarbeidspartnere som Uganda, Tanzania og Zambia utgjør konfliktene i nabolandene en trussel mot deres egen stabilitet og utvikling. En hovedutfordring er å bidra til å sikre langsiktig utvikling og stabilitet i disse landene, samtidig som vi er engasjert i konfliktløsning og humanitære punktinnsetser i nabolandene.

FNs sikkerhetsråd bruker mer enn halvparten av sin tid på konflikter i Afrika. FN har bare i begrenset grad lyktes i å håndtere disse konfliktene. I oppfølgingen av Brahimi-rapporten er fredsbygging i og gjenreiseing av konfliktrammede samfunn blitt løftet fram. Dette har viktige konsekvenser for norsk utviklingspolitikk. Utviklingsarbeidet må inngå i en samordnet politisk innsats. Vår politikk må ikke hemmes av et gap mellom de humanitære innsatser, den politiske oppfølging og den mer langsiktige utviklingsbistanden. I konfliktområder er det viktig at man raskt kommer i gang med bistand til forsøningsarbeid, demokratibyggning og økonomisk og sosial utvikling.

Vi vil derfor styrke og tydeliggjøre sammenhengen mellom på den ene side den målrettede og ofte punktvis støtten Norge gir til konfliktrammede land og områder, og på den annen side den langsiktige utviklingshjelpen. I budsjettet for neste år vil jeg foreslå en egen gap-bevilgning for å styrke denne innsatsen. Vi kaller det utvikling som fredsbygging.

Det er ikke nok å kunne rapportere om at vår bistand generelt får gode karakterer i Verdensbanken og i OECD. Jeg tar sikte på å opprette et eksternt utvalg for å styrke evalueringsfunksjonen i Utenriksdepartementet, med deltakelse av ungdom, næringsliv, fagmiljøer og organisasjoner. Utvalget skal bistå departementet i å vurdere resultatene av norsk utviklingspolitikk på nærmere utvalgte områder. Gjennom dette vil jeg øke innsynet i og skape mer dialog om utviklingspolitikken, med sikte på ytterligere fornyelse og effektivisering.

Bistand er politikk. Dette var et hovedpunkt i fjorårets utviklingspolitiske redegjørelse, og det er et hovedpunkt i denne.

Bistand er politikk fordi noen partier ønsker å redusere den. Hvert år fremmer Høyre og Fremskrittspartiet forslag om dramatiske kutt i vår støtte til de aller fattigste. Bistanden er et verdivalg vi tar, men ikke noe vi kan ta for gitt.

Bistand er politikk fordi den forutsetter nasjonale veivalg. Dårlig styresett, korrupsjon og mangel på demokrati undergraver bistanden og opprettholder fattigdom.

Derfor er utviklingssamarbeid et verdivalg også for våre samarbeidsland.

Bistand er politikk fordi den forutsetter forpliktende og likeverdig internasjonalt samarbeid. I disse dager forberedes en rekke viktige internasjonale konferanser, herunder FNs tredje Konferanse om de minst utviklede land i Brussel i neste måned, høynivåmøtet om Finansiering for utvikling i Mexico i mars neste år og den tidligere nevnte Rio+10-konferansen i Johannesburg i september 2002. Samtidig arbeides det med sikte på en ny forhandlingsrunde i WTO.

Vi skal bruke disse prosessene og konferansene til å bygge partnerskap mellom nord og sør. Alle land, ikke minst utviklingslandene, må bruke sin stemme og bli hørt internasjonalt. Vi trenger flere samarbeidspartnere og allierte fra sør i viktige internasjonale prosesser og i vår utviklingspolitikk. For lenge har det gjensidige samarbeidet vært i nord, mens det ensidige bistandsfokuset har vært rettet mot sør. Dette må og skal vi endre.

Vi må i større grad konsentrere vårt langsiktige samarbeid til de land som viser politisk vilje og evne til å gjøre noe med fattigdom og urettferdighet.

Vi må øke vår innsats for å bidra til å stimulere deres evne.

Derfor satser vi på barna og deres oppvekstvilkår. Derfor satser vi på helse og utdanning. Og derfor satser vi på kampen mot korrupsjon, på godt styresett og på demokratiutvikling.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at utviklingsministerens redegjørelse legges ut til behandling i et senere møte.

– Det anses vedtatt.

S a k n r . 2

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Marit Tingelstad om etter- og videreutdanning av håndverkere innen bygningsbevaring (Innst. S. nr. 203 (2000-2001), jf. Dokument nr. 8:49 (2000-2001))

Rolf Reikvam (SV) (ordfører for saken): Dette er en innstilling som det stort sett er bred politisk enighet om. Et mindretall, som består av Høyre og Fremskrittspartiet, mener at ansvaret for etter- og videreutdanning innenfor bygningsbevaring skal legges til fagskolenivået – et nivå som et flertall i Stortinget tidligere har vedtatt skal lovfestes. Jeg går ut fra at de vil redegjøre for og begrunne sin merknad.

Flertallet mener at flere nivåer bør ha ansvar for utvikling av ulike tilbud. Det innebærer at både høyskoler, videregående skoler og eventuelt fagskoler skal utvikle ulike utdanningstilbud – grunnutdanningstilbud, etter- og videreutdanningstilbud og lærerutdanningstilbud.

Denne saken må ses i sammenheng med fagutdanningen innenfor små fag, verneverdige fag eller – kall det gjerne – kulturfag. Mange fag er i ferd med å forsvinne på grunn av dårlig rekruttering. I forbindelse med Innst.

S. nr. 180 for 1999-2000 drøftet Stortinget måter å organisere arbeidet på som kan motvirke rekrutteringssvikten. Stortinget konkluderte bl.a. med at det bør legges til rette for at hele landet kan bli dekket av opplæringskontorer. Man erkjente at dette er partenes ansvar, men komiteen var klar her: det er statens rolle å legge til rette for å stimulere til samarbeid på tvers av fylkesgrensene. Jeg vil i den forbindelse minne om urmakerfaget – som er et lite fag, et verneverdig fag, et fag som er i ferd med å bli borte – på Kongsberg. Etter at Stortinget drøftet den saken, har fylkeskommunen tatt ansvar. De har tatt ansvaret for dette utdanningstilbudet, reddet det og etablerer det som en landsdekkende linje der de inngår forpliktede samarbeid. Dette er en god modell – den eneste modellen – for å ta vare på små fag.

Det er derfor viktig at Stortinget og departementet er klare når det gjelder hvilke forventninger de har, og at tiltak blir iverksatt. Jeg forventer at departementet nå tar initiativ overfor fylkeskommunene for å få til et samarbeid om etablering av opplæringskontorer for å rekruttere til små og verneverdige fag – vi kan godt bruke betegnelsen «kulturfag».

Fag vil alltid være i utvikling, og for at et fag skal utvikle seg, fordres det to ting: at det finnes etter- og videreutdanningstilbud for dem som har fag- eller svennebrev, og at det finnes tilbud innenfor høyere utdanning. Den som får ansvar for et slikt utdanningstilbud, må også ha ansvar for å samle inn, systematisere og utvikle kunnskapen og være en viktig aktør i det faglige utviklingsarbeidet innenfor området. Det er også behov for utdanning av lærere innenfor fagfeltet, og dette er et ansvar for de høyere utdanningsinstitusjoner.

Kunnskapen om fagene er stort sett samlet hos enkeltpersoner. For dem som skal utvikle fagene videre, er det derfor avgjørende at de klarer å etablere et nettverk av de personene som sitter med kunnskapen, altså at de høyere utdanningsinstitusjonene – fagskoler eller hva det skal være – greier å etablere nødvendig nettverk og samle inn, systematisere, utvikle og bearbeide kunnskapen. Dette ansvaret – det vil jeg ønske å understreke – skal ligge hos ulike aktører.

Vi vet at det er i gang mye bra arbeid. Det flertallet i komiteen er opptatt av, er at ansvaret må bli lagt på ett eller flere nivåer, og at det også blir lagt på bestemte institusjoner. Komiteen ber departementet komme tilbake til Stortinget med et opplegg for hvorledes dette skal organiseres videre.

Dette er faktisk en så viktig sak at den bør prioriteres, slik at de miljøene som skal få ansvaret for dette, kan komme i gang med å systematisere arbeidet.

Elsa Skarbøvik (KrF): Videregående skole har ansvaret for å utdanne fagarbeidere også i små og verneverdige håndverksfag. Komiteen har tidligere uttrykt bekymring for rekrutteringen til disse fagene og har sagt at det er av stor verdi at den fagkompetansen disse fagene representerer, blir tatt vare på, og at denne kompetansen kan bli dokumentert gjennom fag-/svennebrev. Dessuten er det pekt på at opplæringen må være praktisk orientert.

Det har tatt tid å få dette på plass. Marit Tingelstad hadde en interpellasjon om dette i oktober 1998. Daværende statsråd Lilletun responderte positivt på den og nedsatte en arbeidsgruppe for å se på utdanningstilbudet. Det ble så utarbeidet en innstilling, som ble sendt ut på høring i fjor.

Kristelig Folkeparti mener det er på tide å få etablert etter- og videreutdanningstilbud og også grunnutdanning innenfor bygningsvern, og vi ser fram til at departementet kommer tilbake med et opplegg for organiseringen i løpet av dette året.

Petter Løvik (H): Eg vil begynne med å gi ros til representanten Tingelstad, som endå ein gong har tatt opp eit tema som eg veit ho brenn for, og som fleire av oss deler interessa for.

Høgre er også bekymra for rekrutteringa av handverkarar med kunnskap og innsikt i bevaring av eldre bygningar. Derfor synest eg det er veldig gledeleg at det er ein samla komite som meiner at det er behov for å legge til rette for meir systematisk etter- og vidareutdannings-tilbod også på nivået utover fagbrevet.

Når det gjeld hovudkonklusjonane, er komiteen, som saksordføraren sa, samla, men her er eit par små forskjellar som eg har lyst til å utdjupe aldri så lite.

Fleirtalet meiner at det er mange grunnar til at både høgskule og teknisk fagskule bør ha ansvaret for å ta vare på og utvikle desse faga. Komiteen sine medlemmer frå Høgre og Framstegspartiet minner i denne samanhengen om at Stortinget nettopp har vedtatt av vi skal ha ei ny retning i høgare utdanning, eit fagskuleutdanningsnivå som ikkje er eit mellomnivå, men som er ein parallell til høgare utdanning. I og med at dette skal vere den praktisk retta delen av høgare utdanning, finn vi det naturleg, som vi har sagt i merknadene, at etter- og vidareutdanning blir lagd på dette nivået.

Likevel, vi har ikkje problem med å slutte oss til det som er hovudkonklusjonen frå ein samla komite, der vi ber departementet kome tilbake til denne saka med eit forslag i løpet av år 2001. Vi sluttar oss fullt og heilt til dette, og vil då også kome tilbake til korleis dette tilbodet best kan organiserast.

Marit Tingelstad (Sp): Det er nesten å beklage at Stortinget nok en gang skal bruke tid på en sak som for lengst burde vært satt på dagsordenen fra Regjeringens side. Men statsråd Giske har ikke fulgt opp Lilletuns engasjement, med en arbeidsgruppe som la fram en innstilling kalt «Utdanning i vern og bevaring av eldre bygningar». Denne ble sendt ut på høring med uttalefrist 10. juni 2000. Jeg hadde i det minste forventet at departementet hadde nevnt saken konkret i St.meld. nr. 20 for 2000-2001. Videre vil jeg spørre: Hvor er det blitt av høringsuttalelsene? Kom det ingen slike, eller var de ikke verd å nevne? Heller ikke i svaret som statsråden har gitt på komiteens spørsmål vedrørende Dokument nr. 8:49, er høringsinstansenes syn nevnt. Dessverre tror jeg dette vitner om at departementets engasjement på dette området er temmelig lunkent.

Jeg har lyst til å nevne at alle stortingskandidatene fra Oppland i valgkampen 1997 svarte ja på spørsmål om de ville jobbe for at Hjerleid videregående skole i Dovre burde bli et kompetansesenter innen gamle håndverksfag. Denne skolen har jo 115 års gamle tradisjoner på dette området. Det er antakelig grunnen til at komiteens medlemmer har fått et eget brev fra Hjerleid videregående skole med vedlegg fra organisasjonen Senter For Bygdekultur, hvor det framheves hvilke forutsetninger den nevnte skolen har for å ta på seg et utvidet opplærings- og/eller studietilbud innen bygningsvern. Det er også avklart med fylkeskommunen.

Jeg er selvsagt klar over at det er en fylkeskommunal sak å sikre fagtilbud på videregående nivå, og det er naturligvis flere skoler med god kompetanse og forutsetninger for å drive slik opplæring som her er nevnt. Uansett er det et overordnet ansvar å sørge for at små og verneverdige fag blir sikret og ivaretatt. Reform 94 klarte ikke å fange opp dette – det er jo det som er problemet. Derfor må det til nye politiske initiativ slik dagens sak er et eksempel på, i likhet med saken om små og verneverdige fag, som saksordføreren tok initiativ til tidligere.

Jeg er glad for at det er en samlet komite som ber Regjeringen komme til Stortinget med en egen sak om hvorledes utdanningstilbudet innen bygningsvern skal organiseres, og hvor ansvaret er fordelt på de ulike nivåer.

Det er imidlertid ulogisk å etablere etter- og videreutdanning dersom det ikke finnes noen grunnutdanning i botnen. Jeg vil utfordre statsråden på om han vil ta et initiativ overfor partene i arbeidslivet til å vurdere et lære-løp innen f.eks. lafting, som er et meget aktuelt fagfelt innen bygningsvern. Eller mener statsråden dette er å blande seg inn i partenes kompetanseområde? Hvis svaret er ja på dette siste, forstår jeg dem som sier: Hvorfor har vi politikere?

Jeg er klar over at jeg i mitt innlegg har blandet sammen både grunnopplæring og etter- og videreutdanning. Men det har jeg gjort med hensikt. Det viser det bredspektrede behovet dette representerer. Riksantikvaren har med sitt middelalderprosjekt hatt både nybegynnere og faglærte folk under opplæring. Et prosjekt ved Lands Museum og Folkeuniversitetet Nordre Land viser samme tendens. – Det er interessant at kullet har så allsidig bakgrunn. Her finnes både yrkeslaftere, taktekkere, museumsansatte, lærere og skogbrukere, uttaler den kursansvarlige der. Jeg kjenner godt til dette prosjektet, fordi museet kontaktet meg for å få hjelp til å komme i gang med dette i fjor høst.

Det har vært gledelig å registrere de mange henvendelsene jeg har fått om denne saken, både tidligere og nå i det siste. Jeg er til og med invitert til et nordisk håndverksseminar i neste uke. Senest i går fikk jeg en telefon fra en engasjert person fra Valdres som hadde vært med og registrert 7 000 gamle bygninger bare i Valdres. Felles for henvendelsene er at det gis uttrykk for bekymring for dårlig eller manglende kompetanse på en rekke fagområder innen bygningsvern som bygger på reelt håndverksfaglig grunnlag. Noen eksempler: Tømmerfag med lafting, murerfag med tørrmuring, leirmuring, kalkmu-

ring mv., smedfaget med kunst og pryd, verktøy, vøling mv., takarbeid med vekt på eldre tekkingsmåter som skifer, stein, spon, never m.v., malerfaget med lasering, ådring og lignende teknikker. Jeg slutter her, men listen kunne ha vært mye lengre. Jeg ser forresten at i Aftenposten på søndag står det om oppussingen av Slottet bl.a.:

«På dagsordenen står også spørsmål om å opprette en nordisk kunnskapsbase med håndverkere som behersker gamle bygge- og dekorasjonstradisjoner. Under oppussingen av Slottet viste det seg at vi manglet kompetanse innen enkelte håndverk, men at det var mulig å hente fagfolk i andre land.»

Dette er nesten så en kan kalle det en skam, at vi ikke har klart å ta vare på slik kompetanse i vårt eget land.

Kunnskaper fra de gamle håndverksmestrene har i lang tid ikke vært holdt i hevd. Teoretiske læringstilbud alene fører ikke fram til praktiske løsninger. Slike løsninger står og faller på at læringstilbud på håndverksfaglig grunnlag blir gjenreist i disse fagene. Her må en skille mellom skapende håndverk, såkalt håndbåren kompetanse, og rutinemessig industriproduksjon, hevder Senter For Bygdekultur. Dette utelukker ikke at det også trengs vitenskapelig dokumentasjon på den håndverksmessige siden. Det er ikke slik at alle fag passer inn i en A4-struktur. Vi må tåle å ha noen såkalte særløp på flere utdanningsnivåer. Det er min utfordring til statsråden. Departementet sier i sitt svarbrev til komiteen at det vil be Høgskolen i Sør-Trøndelag og Høgskolen i Gjøvik om å vurdere muligheter for å utvikle et etter- og videreutdanningstilbud for håndverkere innen bygningsvern. Å vurdere muligheter er meget svakt etter mitt skjønn. Jeg forventer at Regjeringen kommer med noen mer håndfaste tiltak etter stortingsvedtaket i dag, der betydningen av kompetansen innen bygningsvern blir tydeliggjort. Ikke minst er dette et viktig moment innenfor et helhetlig kulturminneperspektiv. Oppland har 1/5 av alle fredede og verneverdige bygninger i landet. Gudbrandsdalen og Valdres står i en særstilling, og vi topper også statistikken når det gjelder middelalderkirker og vernede kirker. Dette er selvsagt en medvirkende årsak til mitt engasjement i denne saken, og jeg ser med forventning fram til det departementet vil komme tilbake til Stortinget med når jeg ikke er her.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 2689)

S a k n r . 3

Interpellasjon fra representanten Rikke Lind til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Regjeringen planlegger en nasjonal satsing på kultur i skolen under betegnelsen «Den kulturelle skolesekken». Målet med satsingen er å styrke og utvikle samarbeidet mellom grunnskolen og kulturlivet i kommunene. Barn og unge skal få større tilgang til kulturuttrykk og til selv å delta aktivt i kulturelle aktiviteter. En arbeidsgruppe ledet av Odd Eikemo la i 1999 fram utredningen

«Kulturskolen – kunststykket i kommunenes satsing for et rikere lokalmiljø».

I lys av satsingen på «Den kulturelle skolesekken» ber jeg statsråden redegjøre for sitt syn på de tilrådingene utvalget legger fram.»

Rikke Lind (A): Kultur er viktig for vår identitet, vår livskvalitet og vår kompetanse. Å delta i kulturaktiviteter gir både hjelp til fortolkning av virkeligheten og inspirasjon til ny tenkning.

Særlig viktig er det at flest mulig på et tidlig tidspunkt i livet får oppleve nettopp dette, musikk og teater spilt av levende musikere og skuespillere og en mest mulig autentisk presentasjon av vår historie og fortid gjennom gode museer.

Kunsten og kulturen gir oss ulike kvaliteter. Skapende og utøvende kunstnere gir oss opplevelser til glede, inspirasjon og ettertanke. Arkiver, biblioteker og museer har ansvar for en langsiktig bevaring og formidling av kulturytringer i vid forstand. Dette er med og danner trygghet for vår egen identitet og kultur, som er viktig ballast i møte med andre kulturer. Det er gjennom å skape nettopp denne tryggheten vi kan hindre utslag av fremmedfrykt, som det til nå har vært altfor god grobunn for i vårt land. Flerkulturell toleranse og vilje til å akseptere kulturforskjeller vil kunne hindre også den økte volden vi ser i dag.

En skole som ikke legger vekt på dette, er en skole som ikke utvikler det hele mennesket.

Dessverre må man konstatere at den norske skole ikke har tatt dette på alvor. Sammenlignet med andre land har vi sett mange eksempler på at norsk skole har ligget langt tilbake når det gjelder satsingen på kunst, kultur og musikk. Jeg er glad for at dette er i ferd med å snu. Gjennom Reform 97 har man lagt grunnlaget, og man ser at samarbeidet mellom kulturliv og skole er styrket i mange kommuner. Men fortsatt er variasjonene store rundt i landet.

Læreplanverket legger et grunnlag og har målsettinger. Det heter bl.a. at opplæring i grunnskolen skal gi grunnleggende kunnskap, levendegjøre kulturarven, stimulere til å ta kulturarven i bruk og inspirere barn til å ta lokalkulturen i bruk.

Dette er fine og gode mål som Stortinget har vært med på å fastlegge.

Regjeringens satsing, Den kulturelle skolesekken, ser jeg på som et viktig bidrag for å realisere nettopp disse målene læreplanverket løfter opp. Det vil berike og styrke læringsmiljøet for den enkelte elev, og det vil være et viktig bidrag for å øke kvaliteten i den norske grunnskolen.

Den kulturelle skolesekken forutsettes utviklet i nært samarbeid mellom kommune, kunst- og kulturliv og skoleverket. Den nasjonale satsing som dette er, må derfor sørge for å ha basis i det lokale kunst- og kulturliv. Det må derfor gis stort rom for lokale variasjoner.

For å følge opp lovfestingen av musikk- og kulturskoletilbudet i kommunene ble det i 1998 nedsatt en arbeidsgruppe, Eikemo-utvalget. Deres mandat var bl.a. å utrede forslag til modeller for innhold, organisering og samar-

beid mellom musikk- og kulturskoler, grunnskoler, skolefritidsordninger, barnehager og det frivillige kulturtilbudet for barn og unge. Våren 1999 la utvalget fram sin utredning, «Kulturskolen – kunststykket i kommunenes satsing for et rikere lokalmiljø.» I utredningen presenteres mange gode forslag som vil styrke dette samarbeidet, og som vil gi barn og unge et bedre musikk-, kunst- og kulturtilbud, nettopp med basis i det som i dag ligger i kulturskolene.

I lys av den satsingen Regjeringen nå legger fram og signaliserer gjennom Den kulturelle skolesekken, ber jeg om at statsråden gir sitt syn på de tilrådingene som Eikemo-utvalget har lagt fram.

Statsråd Trond Giske: Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og Kulturdepartementet har et løpende samarbeid om en nasjonal satsing på kultur i skolen under benevnelsen Den kulturelle skolesekken. Målsettingen er å gi barn og unge i grunnskolen større tilgang til ulike kulturuttrykk og selv å delta i kulturelle aktiviteter. Den kulturelle skolesekken vil være et viktig bidrag i arbeidet for å realisere læreplanverket for grunnskolen, og for å berike og styrke elevenes læringsmiljø. Tiltakene vil bli utviklet i nært samarbeid med kommunene og skoleverket.

Departementet har mottatt mange innspill og forslag knyttet til utviklingen av Den kulturelle skolesekken, og det ble gjennomført en idékonferanse med 170 deltakere den 26. februar i år.

Etter samråd mellom Kulturdepartementet og Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet er det opprettet en arbeidsgruppe som skal foreta en faglig vurdering av allerede iverksatte modeller for kulturelle «skolesekker», «nistepakker» og liknende på fylkes- og kommunenivå, med tanke på tiltakenes kvalitet og overføringsverdi. Gruppen skal også forestå utarbeidelsen av en idékatalog eller en eksempelsamling som skal være tilgjengelig for skoler og kulturinstitusjoner før skolestart høsten 2001. Materialet blir gjort tilgjengelig via Internett gjennom Kulturnett Norge og Skolenettet med et opplegg for løpende oppdatering av informasjon.

Stortinget har fra 1983 bevilget øremerkede midler til kommunale musikkskoler. Det bidro til en sterk utvikling av musikkskoler både med hensyn til omfang og innhold.

I 1998 ble det lovfestet at alle kommuner alene eller i samarbeid med andre kommuner skal ha et musikk- og kulturskoletilbud til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet ellers, jf. opplæringsloven § 13-6. 429 av 435 kommuner og Svalbard hadde etablert musikk- og kulturskoler skoleåret 1999-2000.

Ved behandlingen av St.meld. nr. 40 for 1992-93, «...vi smaa, en Alen lange ...», sluttet flertallet i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen seg til at kommunene bør legge til rette for samarbeid mellom musikkskolen, barnehagen, grunnskolen og det lokale musikkliv. Kommuner som ønsker det, kan legge inn andre kulturuttrykk som en del av et samlet kunst-, kultur- og musikkskoletilbud for barn og unge. Skoleåret 2000-2001 har i overkant av 300 kommuner lagt inn andre kulturuttrykk.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet oppnevnte i 1998 en arbeidsgruppe for å oppsummere erfaringer fra forsøk med musikkskoler og forsøk med kunstskoler og andre kulturaktiviteter. Arbeidsgruppen skulle utarbeide forslag til modeller for innhold og organisering som kan bidra til en god tilrettelegging og innholdsmessig utvikling av musikk- og kulturskoletilbudet. Den skulle utarbeide forslag til modeller for samarbeid mellom musikk- og kulturskoler og barnehager, skoler, skolefritidsordninger og det frivillige kulturtilbudet for barn og unge, og utarbeide utkast til veiledning om organisering og innhold i det framtidige musikk- og kulturskoletilbudet. Arbeidsgruppen, Eikemo-utvalget, ble ledet av Odd Eikemo, og utredningen ble lagt fram i februar 1999.

Utvalget la fram forslag for videreutvikling av musikk- og kulturskoler knyttet til omfang, innhold, organisering og tilgjengelighet, samarbeid innen den enkelte kommune, interkommunalt samarbeid, nasjonale tilbud og ledelse- og personalbehov. Utvalget fremmet også forslag om økonomisk tilrettelegging.

Departementet sendte utredningen til høring med frist 1. september samme år. Det kom inn ca. 250 høringsuttalelser fra kommuner, fylkeskommuner, utdanningskontorer, ulike interesseorganisasjoner, fagforeninger, universiteter og høyskoler og andre departementer. Høringsuttalelsene støtter i hovedsak opp om utredningen, men med noen reservasjoner. I enkelte spørsmål spriker oppfatningene i flere retninger.

Musikk- og kulturskolene har hatt og har stor betydning for barn og unge og for det lokale kulturlivet. Jeg vil arbeide for at musikk- og kulturskolene videreutvikles, og at tilbudene kan inngå som en naturlig del av de lokale utformingene av Den kulturelle skolesekken. Eikemo-utvalgets utredning og høringen knyttet til den, gir et godt grunnlag for det.

Eikemo-utvalgets utredning bygger på et omfattende og grundig arbeid og inneholder en rekke forslag som kan gi hjelp til kommunene i deres arbeid med å videreutvikle kvalitativt gode musikk- og kulturskoletilbud. Utredningen har slik en viktig veiledende funksjon. Departementet vil bidra til å gjøre rapporten tilgjengelig ved å legge den ut på Odin.

Høringsuttalelsene fra kommuner og statens utdanningskontorer understreker at det er kommunene som skal bestemme innhold, omfang og organisering av musikk- og kulturskoletilbudet. Jeg er enig i det. Kommunene må ha stor handlingsfrihet når det gjelder utformingen av tilbudene. Hvilke tilbud musikk- og kulturskolene skal gi, hvor omfattende tilbudene skal være, og hvordan tilbudene blir organisert og tilrettelagt, må tilpasses brukernes behov og lokale rammebetingelser, jf. Regjeringens satsing på fornyelse av offentlig sektor, arbeidet med forenkling. Eikemo-utvalgets utredning og høringen viser imidlertid at kommunene har behov for mer informasjon, veiledning og faglig skolering knyttet til arbeidet med musikk- og kulturskoler.

Kommunene er som nevnt gjennom opplæringsloven § 13-6 pålagt enten alene eller i samarbeid med andre

kommuner å ha et musikk- og kulturskoletilbud for barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og det lokale kulturlivet. Det blir også en oppgave for kommunene og det lokale kulturlivet å utforme de lokale utgavene av Den kulturelle skolesekken. Lokale tradisjoner, bosetningsmønstre og befolkningsstruktur krever ulike tilbud. Det er og vil være store forskjeller mellom hva de som bor i Vinje kommune i Telemark, ønsker seg, og hvilke tilbud de som bor i Trondheim eller Kirkenes, ønsker seg.

Jeg vil bidra til at det blir etablert horisontalt samarbeid mellom skole- og kultursektoren på alle forvaltningsnivå for utvikling av Den kulturelle skolesekken. Kulturdepartementet og Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet vil fortsette samarbeidet om det.

I det regionale informasjons-, veilednings- og formidlingsansvaret overfor kommunene vil både fylkeskommunen og Statens utdanningskontorer ha viktige roller. Det er naturlig å se informasjons- og veiledningsoppgaver knyttet til musikk- og kulturskolene i lys av St.meld. nr. 31 for 2000-2001, Kommune, fylke, stat – en bedre oppgavefordeling, og utfallet av behandlingen av den.

Samarbeidet mellom kommune- og fylkesnivået for koordinering av ulike tilbud for kunst og kulturformidling bør videreutvikles. På kommunalt nivå bør det legges til rette for å knytte ulike kulturtilbud til skolen, herunder tilbudet som gis i musikk- og kulturskolene.

Eikemo-utvalgets utredning er en støtte for det videre arbeidet både lokalt og sentralt. Som jeg har sagt tidligere, mener jeg at utredningen gir støtte og inspirasjon til det lokale arbeidet med å utvikle musikk- og kulturskolene. På sentralt hold vil jeg sørge for at utredningen blir tatt med både når det gjelder utviklingen av Den kulturelle skolesekken, og når det gjelder videreutviklingen av musikk- og kulturskolen.

Rikke Lind (A): Det er godt å høre at Regjeringen og statsråden har så stort engasjement for nettopp dette området. Det gir grunn til å tro at noe kan skje i positiv retning, slik at vi kan komme et skritt videre på veien mot et bedre musikk-, kultur- og kunsttilbud til barn og unge.

Når det gjelder oppfølging av Eikemo-utvalget, er det selvfølgelig alltid dette med det kommunale selvstyret. Dilemmaet man som stortingspolitiker står overfor, er ønsket om å ha styring med og likhet i tilbudene ute i kommunene å ha rom for de lokale variasjoner og ha tillit til det lokale selvstyret. Jeg er enig i det Regjeringen og statsråden legger opp til når det gjelder det lokale selvstyret, og samtidig synes jeg det er positivt at statsråden vil bidra til informasjon, veiledning, skolering og en samordning på tvers av etater. Det vil være et positivt bidrag i oppfølgingen av Eikemo-utvalget, slik at noe konkret vil skje med denne fine utredningen og alle de gode forslag som ligger der.

Statsråd Trond Giske: Det er både jeg, kulturministeren og Regjeringen som har et stort engasjement i disse spørsmålene. Jeg har selv gjennom min egen oppvekst og mitt eget nærmiljø sett hvor mye en kulturskole, en mu-

sikkskole, kan bety. Trondheim Kommunale musikk- og kulturskole har vært en pioner innenfor dette området og har utdannet generasjoner av dyktige musikere som har betydd enormt for kulturlivet ikke bare i Trondheim, men i hele landet. Mange musikk-skoler har kommet etter, og etter hvert har man også utvidet tilbudet til flere kulturelle uttrykk. Derfor er det et sterkt engasjement for musikk- og kulturskolene.

Det som hele tiden er dilemmaet, er: Hvor mye kan gjøres sentralt, og hvor mye kan gjøres lokalt? Vi kan legge til rette for en god økonomi, en god kommunal økonomi. Vi kan legge til rette for god informasjon, formidling av gode ideer, og stimulere til ulike aktiviteter, men hovedansvaret for utforming av den lokale aktiviteten skal og må ligge lokalt.

Vi vet at det er veldig mange lokale politikere som også har et sterkt engasjement for musikk- og kulturskolene, heldigvis. Uten det hadde det vært helt umulig å få til denne typen satsing. Men at vi samtidig tar opp denne debatten sentralt, at vi holder den levende, at vi er pådriver, tror jeg også er viktig for å få et skikkelig musikk- og kulturskoletilbud til alle barn. Jeg tror det er mye å hente på et nærmere samarbeid mellom musikk- og kulturskolene og det ordinære skoleverket. Det er også mye å hente ved et samarbeid mellom musikk- og kulturskolene og kulturlivet for øvrig. Målet må være at alle barn skal få en skikkelig oppvekst, at de skal få mulighet til å drive med kulturelle aktiviteter og få den ballasten som dette skoleslaget kan gi barn og unge i Norge.

Sigvald Oppebøen Hansen (A): Kultur og musikk rører ved alle. Det høyrer heime ved fest og høgtid, men også så absolutt i kvardagen. Det trengjer inn i våre sinn, og slik sett opplever me samtidig eit fellesskap med andre menneske på tvers av alle landegrensar, språk og aldrar.

Det at Stortinget lovfesta at alle kommunar skal gje eit musikk- og kulturskuletilbod, fører til at me får ei stor breidd i norsk kulturliv. Dette engasjerer og begeistrar, og mange av våre utøvande kunstnarar i dag har nettopp starta sin karriere i ein kommunal musikk-skule. Eg har registrert at mange, når dei blir intervjuva i aviser og vekeblad og svarer på spørsmål om kva slags talent dei skulle hatt, nesten alltid gjev det samme svaret, nemleg at dei skulle likt å kunne spele eit instrument, lært å danse eller å vere kreativ og skapande med sine hender.

I 1970 var det 12 kommunale musikk-skular. I 1997 var dette talet auka til 357. I dag har så å seie alle kommunar eit slikt tilbod. Dette viser at oppslutninga om den kommunale musikk- og kulturskulen er stor, og at dette tilbodet treffer mange.

Eit anna moment er at utgiftene til slik opplæring er like for alle, både fattig og rik. Det er heldigvis ikkje slik lenger at kulturoplæring berre er for dei som har velstående foreldre. Men her skal me vere litt på vakt. Det at statstilskotet nå har vore uendra sidan 1991, har ført med seg at dei fleste kommunane i dag tar ein eigendel på i alt 1 600 kr i året. Ein slik eigendel svarer til om lag 20 pst. av utgiftene og er nå det doble av det som Eikemo-utva-

let gjekk inn for i sitt framlegg til økonomisk tilrettelegging.

I samband med behandlinga av statsbudsjettet for 2001 peikte Arbeidarpartiet på at framlegget i Eikemo-utvalet si utgreiing, som skal følgjast opp på statleg nivå, må bli lagt fram for Stortinget på ein eigna måte, t.d. i kommuneøkonomiproposisjonen denne våren eller i statsbudsjettet for 2002. Dette må følgjast opp, og eg registrerte med glede at statsråden sa at departementet kan legge til rette for god økonomi.

Til slutt vil eg seie meg glad for at statsråden så klart uttaler at han vil legge stor vekt på Eikemo-utvalet si utgreiing i utviklinga av Den kulturelle skolesekken og når det gjeld vidareutvikling av musikk- og kulturskulen. Det lovar bra for framtida for kultur- og musikk-skulane.

G u n n a r B r e i m o hadde her overtatt presidentplassen.

Arne Lyngstad (KrF): Kultur i skolen er viktig for å utvikle det hele mennesket. Det var perspektivet i Rikke Linds interpellasjon. Det er et perspektiv som jeg deler fullt ut. Derfor er det viktig med et samarbeid mellom skole og kulturskolene og det øvrige lokale kulturlivet.

Jeg var ganske overrasket da Regjeringen foreslo en ny kultursatsing i skolen uten å klargjøre rollen til musikk- og kulturskolene i dette prosjektet. I Kristelig Folkeparti stilte vi oss litt undrende til at Den kulturelle skolesekken kom, og at kulturskolene ikke hadde noen definert rolle der. Vi har derfor også i budsjettinnstillingen til kirke-, utdannings- og forskningskomiteen for statsbudsjettet for 2001 sagt at kulturskolene bør være en samarbeidspartner og ha en rolle i denne satsingen. Jeg registrerte at Arbeiderpartiet ikke formulerte seg på denne måten i budsjettinnstillingen.

Derimot har jeg med interesse lyttet til hva statsråden i dag har svart. Kulturskolene er og bør være en sentral aktør for å gi barn og unge kulturell interesse og kulturelt engasjement. Vi har mange eksempler på kunstnere som har sin bakgrunn i kulturskoler, og statsråden framhevet seg selv også i denne sammenheng.

Jeg møter også flere barn som gjennom kulturskolene får et rikere liv og får utviklet nye sider ved seg selv. Vi trenger nå å gi kulturskolene et sikrere og mer forutsigbart finansielt grunnlag. Jeg vil spesielt peke på to forhold. For det første: Timesatsen for statstilskuddet har stått stille i mange år. Kristelig Folkeparti vil i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett vurdere denne tilskuddssatsen nærmere. For det andre: Det øremerkede tilskuddet bør beholdes til det finansielle grunnlaget er bedre sikret. Kristelig Folkeparti er ikke enig i Regjeringens forslag i stortingsmeldingen om oppgavefordelingen, om å innlemme dette øremerkede tilskuddet i rammefinansieringen for kommunene nå.

Eikemo-utvalget har skissert et nivå for foreldrebetalingen, 10 pst., som virker rimelig ut fra et fordelingspolitisk perspektiv. Foreldres økonomi bør ikke hindre barns deltakelse i kulturskolene. Men inntil videre bør

det være en samfinansiering mellom kommuner og stat, og staten bør øke sin støtte.

Statsråden var i sitt innlegg inne på at han ønsket å styrke kulturskolenes rolle i det lokale arbeidet med Den kulturelle skolesekken, og han snakket om at han ville ta Eikemo-utvalgets innstilling med i departementets arbeid med Den kulturelle skolesekken. Jeg har lyst til å be statsråden utdype hvilken rolle kulturskolene får i departementets arbeid med den nasjonale satsingen, Den kulturelle skolesekken.

Petter Løvik (H): Eg sluttar aldri å undre meg over avstanden mellom retorikk og handling etter å ha høyrte fem arbeidspartirepresentantar og samanlikna dette med kva dei reelt har gjort.

Under budsjettbehandlinga hausten 2000 gjekk komitefleirtalet, alle unnateke Arbeidarpartiet – alle unnateke Arbeidarpartiet – inn for at Regjeringa skulle legge fram ei sak for Stortinget med utgangspunkt i den utgreiinga som er debattert i dag, Eikemo-utvalet si innstilling frå 1999. Fleirtalstilrådinga kom som eit resultat av eit Høgre-initiativ. Arbeidarpartiet gjekk imot dette, og meinte at dei fleste av forslaga frå Eikemo-utvalet er innspel til kommunane. Forslag som eventuelt skal følgjast opp på statleg nivå, kunne likevel leggjast fram for Stortinget. Eg synest derfor at det er positivt at representanten Lind no tar fatt i denne saka og utfordrar statsråden på den lunkne og halvhjarta haldninga som Arbeidarpartiet har vist i denne saka.

Så til realitetane i kultursatsinga i skulen. Representanten Oppbøen Hansen sa at eigendelsatsane er for høge, og representanten Lyngstad følgde opp dette. Men då er det grunn til å minne om at Høgre vart ståande heilt åleine om eit forslag i budsjettet sist haust om å auke tidsatsen for musikk- og kunstskular, ei sak som er ei hovudsak for Kulturskolerådet. Satsen er ikkje regulert dei siste ti åra, og det er sannsynlegvis det viktigaste enkelttiltaket vi kan gjere for å få ei større utbreiing av kultur- og musikkskular til norske elevar.

Den store gimmicken i samband med Kulturdepartementet sitt budsjett var forslaget om ein kulturell skulesekk, som etter førehandsreklamen skulle innebere ein heil revolusjon når det gjeld å bringe kunst og kultur inn i skulekvardagen. Det vart foreslått 15 mill. kr, men budsjettforslaget nemnde ingenting om korleis pengane skulle brukast, anna enn at ein skulle utarbeide ei brosjyre. Regjeringa sitt forslag fekk blanda mottaking i Stortinget. Høgre ville auke løyvingane til 30 mill. kr og bruke midlane til oppsøkjande kulturaktivitet i skulen.

Så direkte til interpellasjonen frå representanten Lind. Det er vanskeleg å sjå kva samband det er mellom Den kulturelle skulesekken og dei kommunale kultur- og musikkskulane. Same korleis ein tenker seg skulesekken brukt, må vel dette innebere at ein skal treffe kvar einaste elev med tiltak som nødvendigvis må ha ad hoc-karakter. Kultur- og musikkskulane vil vel på si side vere avhengige av faste opplegg som varer lenger, samtidig som det vel dessverre er ein illusjon å tru at kultur- og musikk-

skuletilbodet vil vere til for alle elevar, sjølv om dette måtte vere ønskjeleg.

Ei styrking av kultur- og musikkskuletilbodet vil i alle høve vere ei viktig oppgåve for Høgre i åra framover, og eg håpar inderleg at Arbeidarpartiet no vil følgje opp dette i handling, på bakgrunn av alle dei flotte orda vi har høyrte også i dag.

Marit Tingelstad (Sp): Målet med Den kulturelle skolesekken er å styrke og utvikle samarbeidet mellom grunnskolen og kulturlivet i kommunene, sier Regjeringen. Jeg merket meg at det var kulturministeren som fremmet forslaget om Den kulturelle skolesekken i fjor høst. Det er fristende å spørre om dette bunnet i at det var tynt med andre nye ting i det framlagte forslaget på kultursektoren. Men i dag får altså utdanningsministeren sjansen til å si hva han ønsker seg fra denne sekken.

Jeg viser til at Senterpartiet i budsjettdebattens mening mente at midlene som ble foreslått til kultursekken, kunne ha vært nyttede på bedre måter. Vi burde f.eks. løfte tilskuddssatsen til kulturskolene, som har vært uforandret i ti år, slik at flere elever kunne nytte seg av de tilbudene som de kommunale kultur- og musikkskolene gir. Hva mener egentlig Arbeiderpartiet om dette?

Ideen om Den kulturelle skolesekken fikk statsminister Stoltenberg øyensynlig fra et tiltak i Sandefjord. Ifølge St.prp. nr. 1 fra Kulturdepartementet lovet han i en tale i Bergen sist sommer at alle barn skulle få en slik ryggsekk. Den skulle inneholde møter med levende musikk og teater, møter med fortid og nåtid i det lokale samfunn – noe som også er relevant for den forrige saken. Det er ikke noe å si på målsettingen, men hva blir resultatet? Det gjenstår å se.

I siste utgave i KUF *Aktuelt* står det at det skjer mye bra i kommunene, men «Likevel er det behov for å samle prosjektene i én modell fordi tilbudene til barn i dag er skjev fordelt». Mener Arbeiderpartiet å styre kommunene inn i én modell, eller hva er forklaringen på dette utsagnet? Lokale variasjoner, sa interpellanten, var viktig, og det er jeg enig i. Hva vil vi da med det lokale sjølstyret hvis det skal lages én modell for den kulturelle skolesektoren?

Ifølge en e-post som komiteen har mottatt fra Norsk Kulturskoleråd, håper de at «debatten omkring «den kulturelle skolesekken» – for alvor vil bidra til å rette søkelyset mot kulturskolens plass i denne storsatsingen». Norsk Kulturskoleråd sier for øvrig videre:

«Det er for oss komplett uforståelig at et skoleslag som aktivt har arbeidet med kunst og kultur i skolen – i nært samarbeid med fritidskulturlivet og det øvrige skoleverk – ikke, på noe tidspunkt, er blitt involvert i Kultur- og Utdanningsdepartementenes nasjonale satsing på kultur i skolen. Et arbeid som det internasjonalt er blitt lagt merke til, og som har gitt Norge hedersbetegnelsen «Musikkskolelandet»»

Det skal bli interessant å høre statsrådets syn på hvorfor ikke fagorganet Norsk Kulturskoleråd var tatt med på råd i Regjeringens satsing. Ifølge KUF *Aktuelt* er dette rå-

det heller ikke tatt med i arbeidsgruppen som skal lage en idékatalog. Det er oppsiktsvekkende.

Det er veldig positivt at kultur i skolen settes på dagsordenen. Læreplan 97 er svært ambisiøs på dette området, men det er langt igjen før en kan å få gjennomført intensjonene. Da må det til mer penger til kommunene.

Rolf Reikvam (SV): Det er viktig å støtte og fremme kultur og kreativitet i skolehverdagen. Dersom Den kulturelle skolesekken også er ment som en del av den ordinære skolen, er det grunn til å stille spørsmål om innenfor hvilke fag og fagplaner vi skal finne plass.

Vi vil minne om at det finnes mye kultur og mange kulturytringer utenfor Kulturdepartementet, og ikke minst utenfor Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Vi mottar stadig fortvilte hjertesukk fra lærere som ikke får utvikle egne læringsopplegg, som er bundet på hender og føtter av læreplaner som gir altfor lite rom for nettopp kreativitet. Elevorganisasjonene uttalte nylig at elever skremmes fra læreryrket fordi det oppfattes som kjedelig. Flere forsøk i skolen får avslag fra departementet fordi de ikke tar sikte på endringer i nasjonalt regelverk.

Det er på tide med kreativitet i hele skolen. Faktum er at det finnes en masse kreativitet, men ofte får den ikke lov til å utfolde seg fordi læreplanene, de tradisjonelle fagplanene, fyller hele skoledagen.

Det er viktig å sikre at alle skolebarn, uansett hvor de bor i landet, skal få stimulans til å utvikle et aktivt og positivt forhold til et bredt repertoar av kulturytringer, og vi må gi skolene spillerom. La oss ikke finne på å meisle ut et felles nasjonalt kulturpensum. Jeg viser til rapporten «Kulturskolen – kunststykket i kommunenes satsing for et rikere lokalmiljø», der et av forslagene er å utforme en nasjonal læreplan for kulturskolene. Dersom dette betyr en læreplan i dagens form og med dagens detaljeringsgrad, frykter jeg for engasjementet hos lærerne. SV har for mye respekt for lærerstanden til å ønske en slik detaljstyring av innholdet. SV håper at statsråden vil åpne for lokale initiativ og lokalt definert innhold. Vi har nok av eksempler på at Regjeringen holder fast på et nasjonalt definert lærestoff og er svært tilbakeholden med å godkjenne ulike forsøk i skolen som nettopp har til hensikt å fremme kreativitet. Den kulturelle skolesekken er en sjanse, og vi må ikke prøve å utvikle nasjonale læreplaner på denne delen.

Så er det også grunn til å minne om at det er sammenheng mellom kultur og at dette koster penger. Vi forutsetter at de gode intensjonene som er kommet til uttrykk her, blir fulgt opp i budsjettbehandlingen. Et kraftig løft for utdanningssektoren er nødvendig, og det ville være det beste tiltak for å stimulere Den kulturelle skolesekken.

Leif Helge Kongshaug (V): Det er viktig å understreke at satsing på kulturskolen og Den kulturelle skolesekken sammen kan gi et skikkelig løft for kulturlivet i hele landet. Kulturskolen gir tilbud til den enkelte om opplæring og utøving innenfor ulike kulturuttrykk uten-

for den ordinære skolen. Den kulturelle skolesekken skal gi tilbud om kunst og kulturopplevelser på profesjonelt nivå til alle elevene i det ordinære skoleverket. Samspillet mellom opplevelser for alle og utøving for dem som ønsker det, gir et godt utgangspunkt for kulturell vekst og fremvekst av nye kunstmiljø over hele landet.

Etter Venstres mening har ikke Regjeringen bidratt til noen satsing av betydning verken på kulturskolen eller på Den kulturelle skolesekken. Den såkalte satsingen begrenser seg foreløpig til løfter om en katalog for Den kulturelle skolesekken. Samtidig holder ferdig utviklede tilbud innenfor kulturformidling i skolen, som f.eks. prosjektet «Kulturnista» i Møre og Romsdal, på å måtte bli innskrenket på grunn av manglende midler. Verken Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet eller Kulturdepartementet har bidratt med midler.

Når det gjelder kulturskolen, har man heller ikke opplevd noe løft til tross for lovfestingen under sentrumsregjeringen. Timesatsen har vært den samme på hele 1990-tallet. Regjeringen har nok en gang varslet at den vil vurdere å ta bort øremerkingen, til tross for at stortingsflertallet i høst ville ha en overgangsperiode med øremerking på fem år for utvikling og opptrapping.

Selv om lovfestingen av kulturskolen var en milepæl, gir en lov uten forskrifter et nokså løst fundament og lite vern i en situasjon der øremerkingen forsvinner. Jeg har forståelse for at folk i kulturskolemiljøet bruker sterke ord om den situasjonen de ser for seg, og en del kaller dette for en katastrofe for kulturskolen.

Det ser heller ikke ut til at Regjeringen tar på alvor den kompetansen som Norsk Kulturskoleråd representerer, eller ser viktigheten av samordning av innsatsen på de to felt som interpellanten peker på. Det er direkte bemerkelsesverdig at Regjeringen ikke har funnet grunn til å be om representasjon fra Kulturskolerådet i arbeidsgruppen som utredet Den kulturelle skolesekken.

Ellers er det grunn til å undre seg over at det som var utropt til et hovedsatsingsområde for Regjeringen i kulturpolitikken, Den kulturelle skolesekken, bare har blitt tilgodesett med én enkelt setning i kulturkapitlet i Regjeringens langtidsprogram. Der står det at gjennom den kulturelle ryggsekken vil Regjeringen bidra til å styrke kulturtilbudet i skolen.

Kommuner og fylkeskommuner har alt selv utviklet modeller. Prosjektet er overmodent for realisering, og norske skoler har et akutt behov for profesjonell kunst og kunstformidling. Jeg er enig med Høyres representant Petter Løvik i at en forpliktende satsing fra Regjeringens side lar vente på seg.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Eg er glad for at denne interpellasjonen er teken opp overfor utdanningsministeren. Eg var sjølv på Cuba for eit par veker sidan, og eg var på besøk i ein barnehage og i ein barneheim. I barnehagen var det 1½–2-åringar som lærte korleis dei skulle halda rundt kvarandre og stega dei skulle bruka når dei skulle dansa salsa. Det er ganske tidleg å begynna, men det viser seg at ein kan begynna allereie då. I barneheimen var det slik at med ein gong musikken kom

på, begynte ungane å dansa. Dette viser igjen i heile det cubanske samfunnet. Ein står ikkje lenge på eit gatehjørne, sit ikkje lenge på ein kafé eller ein restaurant, utan at der er eit eller fleire orkester, og dansefoten sit ganske lett.

Det er viktig at ungar får inn dette med kulturopplevingar tidleg. Det handlar bl.a. òg om dans i barnehagen og i skulen, og det er i alle fall det det offentlege kan gjera noko med. Difor er kulturskulen viktig. Eg var i komiteen på det tidspunktet då me bestemte at dette skulle lovfestast. Eg må seia at resultatet har vorte mykje betre enn eg førestelte meg. For resultatet har vorte stadig fleire kulturarter i stadig fleire kommunar. I tillegg gjeld det no både barn og vaksne. 1. nyttårsdag opplevde eg eit jazzband i Klepp, med ungdom frå ungdomsskulen og vaksne, og dirigenten og sjefen for dette var ein innvandarar i 60-årsalderen.

Den kulturelle skulesekken er eit samarbeid mellom skule og kulturretat. Ungar skal læra seg å oppleva, høyra, sjå og delta i lag med levande kunstnarar. Det gjev opplevingar for ungane, og det gjev kunnskap og erfaringar for framtida, som gjev grunnlag for alle til å oppleva kultur i sitt vaksne liv.

Eg er glad for at kyrkje-, utdannings- og forskingsstatsråden er engasjert i dette, og hans presiseringar av at kulturskulen og Den kulturelle skulesekken er to sider av same sak – sjølvsagt er det det. Eg ynskjer Regjeringa lukke til med den opptrappinga av kultursatsinga som er nødvendig for at alle elevar i norsk grunnskule skal oppleva eit direkte møte med profesjonell kunst og kultur. Eg er glad for at samarbeidet er godt, og eg trur at denne konflikten som ein prøver å skapa her i salen, er teoretisk og ikkje praktisk. Dette må vera to sider av same sak. Me ynskjer satsing på kunst og kultur for barn, og eg er nok så sikker på at teateropplevingar, eller for den del ein god dansefot, vil verta endå fleire til del.

Ursula Evje (Frp): Kultur er viktig i samspill med en lang rekke andre viktige faktorer som knytter seg opp til kunnskapsbegrepene mer generelt. Når representanten Lind hevder at den norske skolen ikke har tatt kulturen på alvor, har hun nok tenkt nøye over saken.

Kultur har til alle tider skapt både glede og forståelse, men også forargelse. Kultur oppfattes forskjellig, og slik må det fortsette å være. Å legge frem at kultur i skolen koster det samme for fattig og rik, er en overdrivelse, spesielt fordi tilbudet ikke er dimensjonert for å gi et tilbud til alle barn i skolen. Når man da samtidig vet at 1 600 kr er en egenandel, er dette ganske skammelig. Dette er én av grunnene til at Fremskrittspartiet ikke har prioritert dette tilbudet.

Barnas og foreldrenes oppfatning av kultur må tillegges vekt, slik at kultur som definert i det utvidede kulturbegrepet blir ivaretatt på en likeverdig måte. Når begrepet blir knyttet opp til uttrykk som «musikk- og kulturskoler», blir det derfor galt.

Skolen har et ansvar for mye mer enn kulturen. Det må foretas en prioritering i skolen, hvor fag som gir nødvendige forutsetninger for arbeid og egenutvikling får sin renessanse.

Departementet har nylig sagt nei til forsøk for å bedre de matematisk-naturvitenskapelige fagene i en skole. Forsøket skulle være tilknyttet Universitetet i Oslo og universitetsstudiene på Kjeller, vårt kanskje fremste forskningsmiljø på området. Men nei! Dette henger ikke på greip!

Hvis det er lite penger til skolen rent generelt, må prioriteringene være pinlig nøyaktige og ikke omtrentlige. Og når vi vet at kunnskapsnivået hos våre barn og ungdommer slett ikke er på topp i forhold til sammenlignbare land i OECD-området, så er det kanskje på tide at vi innrømmer at noe må gjøres, en del ordentlige samtaler gjennomføres og undersøkelser foretas, og en endring til gode for brukerne og ikke basert på ideologi må være det viktige.

Kari Brudevoll (A): Det er enkelte saker og enkelte områder i samfunnet man føler mer for enn andre. Det tror jeg er en svakhet eller en styrke, alt etter som man ser det, som vi som mennesker har.

Når det gjelder kultur, og jeg hører den innfallsvinkelen Rikke Lind har med det hele mennesket, så er det så riktig. At man får en nasjonal satsing som omfatter det hele mennesket, skal man ikke angripe fra den synsvinkelen at det ikke er stort nok anlagt fra begynnelsen av. Mange av de store satsingene i landet, mange av de riktige satsingene, har ikke vært så store fra begynnelsen av. Man har startet, og man har gått videre, resultatene har kommet, og det har blitt flott.

Når det gjelder resultatene av kultursatsing, tror jeg ikke det sates bare for at vi skal få bedre musikkvalitet, at vi skal få flere som deltar, og at teatrene skal bli mer besøkt, men det kan også være at menneskene som skal gå inn i det som kalles «the dream society», der tenkingen og kreativiteten står i høysetet, vil få det motet som skal til for å bruke hele seg. De blir trygge mennesker, som får bruke de sidene av seg som kanskje ikke er så synlige for de fleste til hverdags. De får mot til å fremstå og gjøre feil. Og det å gjøre feil og kunne tørre å bidra med seg selv på den måten også, det er av de tingene som bringer samfunnet framover.

Det at det hele mennesket får komme i fokus med sine sterke og svake sider og får utvikle både seg selv, kulturen og resten av samfunnet, tror jeg er det første skrittet på den veien. For meg er ett bilde den lille tassen som står på bordet og synger av full hals, med full frimodighet, og som tør by på seg selv. Og så er det den andre lille tassen som også gjør det, hvis han bare får lov til å stå bak døra så ingen ser han. Vi må lokke fram de små tassene som står bak døra også, og få dem med i samfunnet. Vi har ikke råd til å gå glipp av noe av den kreative skapende kraften som er en del av det hele mennesket.

Rikke Lind (A): Jeg synes dette har vært en god og interessant debatt. Alle partier, kanskje med unntak av Fremskrittspartiet, har signalisert et engasjement for kultur i skolen og kultur- og musikkskolene. Det er bra, for det trenger vi også når vi kommer til budsjettbehandlingen.

Jeg blir rørt når jeg hører Oddbjørg Ausdal Starrfelt's historie om disse toåringene som allerede på toårsstadiet lærer seg salsadansen. Det er noe av det vi også vil ha inn i våre barnehager og våre skoler, at vi på et så tidlig tidspunkt som mulig skal gi barn opplevelser og mulighet for å møte kunst, kultur og musikk på en måte som man ikke har lagt til rette for.

Jeg konstaterer at det er engasjement fra et bredt flertall, selv om jeg opplever at det er litt skepsis fra sentrums side, kanskje først og fremst fordi Den kulturelle skolesekken ikke ble oppfunnet av dem selv. Det var ikke så mye som kom de to årene de satt i regjering. Men nå er det kommet noe, og jeg tror at etter hvert kommer engasjementet for dette prosjektet også fra dem.

Det er interessant at det er et flertall av de politiske partiene som har signalisert at dette vil de bruke mer penger på, og da håper jeg også at det flertallet er der når vi kommer til neste korsvei senere.

Rolf Reikvam sier det på en god måte: «Den kulturelle skolesekken er en sjanse.» La oss gripe den sjansen, dra lasset sammen, og få dette til å bli et bra prosjekt. Det tror jeg denne debatten har vist at vi skal få til, ikke minst gjennom at statsråden på en egnet og god måte skal følge opp Eikemo-utvalgets innstilling og bidra til å fylle Den kulturelle skolesekken slik at det blir et bra prosjekt.

Kjell Engbreten hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Trond Giske: I likhet med interpellanten er jeg glad for det sterke engasjementet som er her i salen for både kultur- og musikkskolene, og for det arbeidet som Regjeringen har satt i gang for å få til en kulturell skolesekk over hele landet.

Det er riktig som representanten Tingelstad sa, at Norge er «Musikkskolelandet». Det skyldes et langvarig og møysommelig arbeid, først og fremst lokalt, men også fra sentralt hold, for å gi de økonomiske rammebetingelsene som har gjort det mulig å skape et tilbud som gjør at vi ofte blir kalt «Musikkskolelandet». Nå har vi utvidet det til et bredere kulturbegrep, men vi arbeider også med å få kulturen mer inn i det ordinære skoleverket.

Det ble spurt her om vi ønsket én modell. Nå kan det være litt forskjell på om vi ønsker én modell, eller om vi ønsker en modell. Det finnes mange steder i landet hvor man fortsatt ikke har fått til et skikkelig arbeid med en kulturell skolesekk, eller noe kulturarbeid i den ordinære skolen. Da kan det være greit å ha en modell å jobbe etter, selv om vi selvsagt ikke skal si at slik skal det være over hele landet. Vi har modige kommuner som har gått foran, og Sandefjord er vel den kommunen som først og fremst brukes som eksempel i utviklingen av en kulturell skolesekk. Det kan være én måte å gjøre det på, men jeg er helt overbevist om at hver enkelt skole og hvert enkelt sted vil måtte bruke sine lokale kulturkrefter og sine lokale betingelser i sitt behov for å lage et godt tilbud til barn og unge.

Selvsagt vil kultur- og musikkskolen kunne brukes i dette arbeidet. Den vil også være ulik fra sted til sted, og

derfor må folk finne ut av det lokalt. Det viktigste når det gjelder Den kulturelle skolesekken, er at det ordinære skoleverket klarer å ta kulturarbeidet på alvor og gi elevene et skikkelig tilbud. Det avgjørende vil selvsagt være, som representanten Løvik tok opp, at man har en god økonomi. Å øke tilskuddssatsen kan være én måte å gjøre noe med det på, men den generelle kommunale økonomien vil jo til sjuende og sist være det avgjørende for hvorvidt man kan satse på denne type tiltak, både i kulturskolene og i det ordinære skoleverket.

Jeg er glad for å ha fått denne anledningen til å greie ut noe om vårt arbeid med Eikemo-utvalgets innstilling. Jeg er helt overbevist om at vi vil komme tilbake til disse sakene ved mange anledninger, men selvsagt særlig i budsjettarbeidet. Jeg er glad for entusiasmen og den støtten dette arbeidet har i stortingsalen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

S a k n r . 4

Forslag fra stortingsrepresentantene Kenneth Svendsen og Øyvind Korsberg om å frita kjøreskoler fra merverdiavgift (Dokument nr. 8:94 (2000-2001))

Kenneth Svendsen (Frp): I dag drømmer de fleste ungdommer i 16–17–18-årsalderen om sertifikat for motorsykkel eller bil. Denne drømmen er stortingsflertallet nå i ferd med å ta fra dem. Og det som kanskje er det mest tragiske i dette, er at det er Arbeiderpartiet som står i spissen for at de som har dårligst råd, skal være de første som ikke får oppfylt sin drøm om å ta sertifikat i fremtiden. Det er nettopp dette partiet som er først ute i festtaler og roper om fordeling i samfunnet, at alle skal ha de samme mulighetene, og at ungdom skal prioriteres. Men som kjent er det langt fra festtaler til realitet.

De to viktigste tingene som vil skje når det innføres merverdiavgift på kjøreskoleopplæring, er for det første at stortingsflertallet fratar mange ungdommer drømmen om sertifikat, muligheten til å kjøre motorsykkel eller bil og friheten til å forflytte seg i samfunnet på en effektiv måte. For det andre vil innføring av merverdiavgift på kjøreskoleopplæring føre til at mange kutter ut å bruke kjøreskolene, eller de bruker færre timer for å ta sertifikat. Dette gjør de enkelt ved å ta flere kjøretimer sammen med foreldre, kamerater eller andre som de kanskje betaler «svart» for å gi kjøreopplæring mot en lavere betaling. Alle disse personene som jeg nevnte, er i stor grad uten faglig bakgrunn, og de kan derfor ikke fullt ut overta for autoriserte kjøreskolelærere. Det kan føre til at vi får dårligere sjåfører. Er det det Stortinget ønsker? Jeg vet ikke, men det er i hvert fall ikke det Fremskrittspartiet ønsker.

Stortinget har brukt mye sunt folkevet til å utarbeide lover og regler slik at man som resultat av opplæring av sjåfører gjennom kjøreskoler skal få færre ulykker i trafikken og derved færre skader og dødsfall. Gjennom ett

vedtak sørger Stortinget for å ødelegge for at denne målsettingen kan nås.

Det burde være rimelig klart for de fleste at når man øker prisen med 24 pst., vil det føre til at færre bruker tje-nesten. Det er jo akkurat denne prismekanismen stor-tingsflertallet bruker som grunnlag når de ønsker å redu- sere alkoholforbruket eller tobakksforbruket. Man øker prisene på disse produktene for at befolkningen skal bru- ke mindre av dem, eller slutte å bruke dem. Det er akku- rat den samme mekanismen som virker på dette merver- diavgiftsområdet – høyere pris fører til at færre bruker kjøreskolene.

Å kjøre opp til sertifikat koster for en ungdom i dag 15 000–20 000 kr. Dette er penger som ungdommen en- ten har skaffet seg gjennom sommerjobb, de har brukt deler av konfirmasjonsgavene, eller – kanskje det verste – de har brukt store deler av studielånet og stipendiet for å få seg sertifikat. Dette siste er allerede en realitet i dag. Når så prisen stiger med 24 pst., sier det seg selv at dette vil gå enda mer ut over studielånet, noe som igjen kan føre til at den enkelte ikke klarer å fullføre studiene. For meg er det et paradoks at de politiske partiene på Stortinget til stadighet er framme og lover mer penger til studier, mer penger i studielån og stipendier. Ja, enkelte poli- tiske partier går til og med ut og ønsker å legge begrens- ninger på hvor mye den enkelte student bør arbeide sam- tidig som han eller hun studerer. Tror flertallet i denne salen at innføring av moms på kjøreskoleopplæringen fører til at studenten må arbeide mindre? Eller tror stor- tingsflertallet at det studentene i tilfelle skulle få mer i stipend eller i studielån, vil gå til studier? Nei, i realiteten vil disse pengene gå til å betale avgift til staten.

De som er kommet så langt her i livet at de er over den første ungdom, og som bestemmer seg for å bli sjåfør av yrke, vil få seg en kraftig smell. Prisen for å kjøre opp til sertifikat i klasse CE og/eller DE, vil fort komme opp i 35 000–40 000 kr. Det er også et paradoks. Stortinget har gjennom utallige vedtak og gjennom ordninger som stu- dielån og stipendier lagt til rette for at befolkningen gjen- nom utdanning skal kunne få et yrke, og, videre, kunne ta et fagbrev. Men de som tar et personlig initiativ og selv finansierer sin utdanning, som de som tar sertifikat for å kunne kjøre tyngre kjøretøy, de får ikke slik hjelp eller klapp på skulderen fra det offentlige. Nei, de får en prisøkning på 24 pst. i avgift til staten! Dette er logikk på høyt plan, en logikk jeg ikke forstår.

Fremskrittspartiet går selvfølgelig imot at det innføres merverdiavgift på kjøreskoleopplæring. Jeg tar hermed opp forslaget om det.

Jeg ser at representantene fra Kristelig Folkeparti har forlatt salen, men jeg vet at Kristelig Folkepartis Arne Lyngstad deltok med et innlegg på Trygg Trafikks lands- konferanse her i Oslo i går. Og til stor jubel fra salen hevdet Arne Lyngstad at Kristelig Folkeparti vil gå mot innføring av moms for kjøreskoler. Forslaget ligger her. Muligheten til å stemme mot denne innføringen av moms er her. Jeg har lyst til å se at de gjør det, og jeg har lyst til å få en kommentar fra Lyngstad om han står på det han

sa på Trygg Trafikks landskonferanse, eller om han førte konferansen bak lyset.

Presidenten: Kenneth Svendsen har tatt opp det for- slaget han refererte til.

Thore Aksel Nistad (Frp): Det ble sannelig tomt i salen da denne saken skulle opp. Representantene fra Ar- beiderpartiet forlot salen i rask rekkefølge, og den eneste som sitter tilbake, er finansministeren. Kristelig Folke- partis representanter listet seg stille ut døren. De har vel allerede glemt de lovnadene de kom med på Trygg Tra- fikks landskonferanse senest i går kveld. Så raskt går det an å love ting, og så raskt går det an å glemme ting.

Jeg vil henlede oppmerksomheten mot en artikkel som står i VG i dag. Der sier statsråd Kosmo at han nå anbefaler folk ikke å kjøre tog – *ikke* å kjøre tog! Finans- ministeren er i ferd med å gjøre bil og bilbruk så dyrt at vi ikke har råd til det heller. Og hva skal vi da gjøre? Én statsråd gjør det for dyrt å kjøre bil, og en annen sier at han ikke vil anbefale oss å kjøre tog. Da vil vel mange sikkert si at ja vel, da får en kjøre buss. Men hva gjør statsråd Gustavsen? Jo, han gjør NSB til et monopol. De busselskapene som vil ha konsesjon og kjøre parallelt med jernbanen, får ikke lov. Og hvor står vi da? Ikke skal vi kjøre tog, ikke får vi lov til å kjøre bil, det blir for dyrt, og ikke får busselskapene lov til å etablere seg. Hva står da igjen? Jeg lurer på om finansministeren kanskje vil at vi skal gå tilbake til å bruke hest og kjerre etter veien. Det er vel det som blir resultatet.

I dag er det et paradoks at av 40 milliarder kr som finansministeren tar inn på bil og bilbruk – 40 milli- arder kr! – er det skarve 10 milliarder kr som går til vei, både til drift, vedlikehold og til bygging av nye veier. Og i dag handler det om moms på kjøreopplæring, som om den ikke er dyr nok fra før. Nå skal den bli 24 pst. dyrere. Og hvem går det særlig ut over? Jo, det er ungdommen, som fra før er henvist til å kjøre rundt i gamle bilvrak. Gjennomsnittsalderen på biler i dag er passert ti år. Og hvem er det som kjører de bilene som er i kategorien over ti år? Jo, det er ungdommen. Og hvordan skal ung- dom, eldre eller andre i det hele tatt få bevegde seg rundt på bygdene? Det burde vel være et tema for Senterparti- et. Ikke kan de dra på fest, ikke kan de besøke sine gamle foreldre på gamlehjemmet, og ikke kommer de til butik- ken, for det er ikke kollektivtrafikk på bygda. Det er utopi.

Statsrådene kan gjerne sitte her i Oslo og kikke ut av sine fine vinduer. Der kan de se både trikker, busser, tog, T-baner og alt som er, men på bygda har vi ingenting. Og nå skal det bli så dyrt at vi ikke engang får tatt sertifikat. Da er snart siste strek satt for alt som heter samferdsel i dette landet.

Brit Strandrud (Frp): Saken dette gjelder, er en blanding av økonomi og samferdsel, dvs. penger og tra- fikksikkerhet.

I tillegg til å være vararepresentant i denne forsamling er jeg også ordfører i Kongelig Norsk Automobilklub. Vi

tar trafikksikkerhet på alvor, og det håper jeg også at denne forsamlingen gjør.

Slik jeg ser det, er det viktig med økt kjøretrening og økt kjøreopplæring i forhold til hva som er vanlig praksis i dag. I den tid jeg tok sertifikat, var det tøft å ha så få timer som mulig. Det skulle liksom bevise at en kunne kjøre bil, og det hadde sjelden et økonomisk aspekt. I dag har vi noe av den samme problematikken, men det har i all hovedsak et økonomisk aspekt. Det er om å gjøre å ha så få timer som mulig, fordi man ikke har råd til noe annet. Da prøver man å lære å kjøre bil på en helt annen måte enn den som er forsvarlig og trafikksikker.

Jeg vil oppfordre denne sal til å ta nullvisjonen på alvor og la trafikkopplæringen være avgiftsfri, slik at vi kan få bedre og lengre kjøreopplæring, sikrere veier og trygge trafikanter. Dermed kan vi oppfylle nullvisjonen om ingen drepte i trafikken.

Odd Roger Enoksen (Sp): Det kan helt sikkert, som flere av representantene her har vært inne på, være gode grunner for å frita kjøreskoler for merverdiavgift. Vi har hatt en rekke Dokument nr. 8-forslag til behandling etter jul som har omhandlet fritak på litt ulike områder.

Jeg vil minne om at Finansdepartementet har sendt ut forskrifter i forhold til momsreformen på høring. Det ble også fastslått i forbindelse med budsjettet i fjor høst at Stortinget på en del områder skal ta endelig stilling til utformingen av momssystemet i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Vi har derfor i andre sammenhenger hvor det har blitt fremmet Dokument nr. 8-forslag, avvist de forslagene som har blitt fremmet, med den begrunnelse at vi ønsker å se ting i en helhet. Det vil vi også gjøre i denne sammenheng. Jeg ønsker ikke nå å gå inn på argumentasjonen, men vil bare varsle at sentrumspartiene kommer til å stemme mot det forslaget som her foreligger, med den begrunnelse at vi vil se på det i en helhet i henhold til den avtale som vi inngikk under budsjettbehandlingen i fjor høst.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Thore Aksel Nistad (Frp): Representanten Enoksen snakker så varmt om at han vil se alt i en helhet, og derfor kan han ikke gå for Dokument nr. 8-forslag som legges fram i salen her. Det er for mange av dem, og da kan man ikke se klart en helhet.

Men hva gjorde sentrumspartiene like etter at de hadde gått inn i budsjettforliket med Arbeiderpartiet? Har de glemt det? Like etter at den berømte helheten var spikret i denne salen, snudde Senterpartiet. Og hvorfor gjorde de det? Jo, da gikk det ut over akkurat bøndene. Da gjaldt det konjunkturavgiften og en hel del andre ting. Da var de raskt på pletten her og snudde. Det er jo merkelig at Senterpartiet, som egentlig er opptatt av bygdene ve og vel og vil ha bosetting og arbeidsplasser på bygdene, ikke vil gå inn for å gjøre det billigere for folk å kjøre bil. Det er en merkverdighet. Men det er vel fordi bøndene kjører traktor som bruker avgiftsfri diesel, og da bryr de seg ikke om noe annet. Jeg tror vi hadde hørt en annen låt

her i salen hvis vi hadde innført avgift på dieselen til traktorer. Da hadde Enoksen vært raskt på banen, og da hadde han vel ikke sett så mye på helheten. Så jeg synes det er en underlig fremstilling av representanten Enoksen.

Odd Roger Enoksen (Sp): Det var et godt forsøk på å ta ting ut av sin sammenheng. Det har overhodet ikke vært avgjørende for vår holdning i denne saken.

Vi har, som jeg sier, inngått en budsjettavtale hvor vi på en rekke punkter har sagt at vi skal komme tilbake til en helhetlig behandling i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Vi går derfor ikke inn i enkeltsaker. Det har vi også sagt i andre sammenhenger. Vi vil se ting i en helhet, og de hensyn som representanten Nistad her peker på, og også en rekke andre hensyn skal ivaretas i forbindelse med utformingen av momsreformen. Vi vil derfor komme tilbake til realitetene i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett, som jeg har varslet.

Kenneth Svendsen (Frp): Vi vil se ting i sammenheng og i en helhet, sier Enoksen. Jeg trodde faktisk at behandlingen av statsbudsjettet var den saken der man kunne se mest mulig i en helhet.

Etter at statsbudsjettet var behandlet, har sentrumspartiene vært verdensmestre når det gjelder å springe vekk fra det de vedtok. Det første de gjorde, var å fjerne konjunkturavgiften, for den rammet dem selv – det passet dem å fjerne den der og da. Så fortsetter de. Nå er det andre ting som er på plass. Det er dette med merverdiavgiften. Her har vi fremmet flere forslag, der man har sett at helheten de pratet om den gangen, ikke har slått til – man har vist til skjevheter, rettere sagt.

Nå har vi altså foreslått at man skal gå vekk fra moms på kjøreskoler. Jeg har lyst til å spørre Enoksen om det vil være slik at hvis det ikke kommer frem forslag i revidert nasjonalbudsjett som fritar bl.a. kjøreskolene, vil da Senterpartiet ta initiativ til å fremme et nytt Dokument nr. 8-forslag, slik at man får fjernet moms på kjøreskoler? Det var et spørsmål til Senterpartiet.

Så ser jeg at representanter for Kristelig Folkeparti er kommet inn i salen igjen, og da har jeg lyst til å stille det spørsmålet jeg stilte i stad, da salen var tom for KrF-ere. Kristelig Folkeparti deltok med Arne Lyngstad på Trygg Trafikks landskonferanse i går, der Lyngstad til stor jubel fra salen hevdet at Kristelig Folkeparti vil gå imot innføring av moms på kjøreskoler. Saken ligger her, man kan altså stemme imot dette. Da er spørsmålet mitt: Er det nok en festtale Kristelig Folkeparti har holdt, eller er det realiteter i det de sier?

Odd Roger Enoksen (Sp): I forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett er det ikke nødvendig å fremme Dokument nr. 8-forslag. Det er forskjellen på den måten som Fremskrittspartiet nå velger å behandle budsjettet på, og den måten som de fleste av oss andre gjør det på. I forbindelse med behandling av budsjett og revidert nasjonalbudsjett kan det fremmes forslag i innstillingen, som da kan få tilslutning eller falle i salen.

Som jeg har sagt: Vi vil komme tilbake til behandlingen av denne saken i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Fremskrittspartiet trenger ikke å bekymre seg for om det er nødvendig å fremme Dokument nr. 8-forslag eller ikke. Det kan fremmes et vanlig forslag under behandlingen av revidert nasjonalbudsjett. Det burde være vel kjent.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Thore Aksel Nistad (Frp): Det er i hvert fall prisverdig at Senterpartiet går på talerstolen og sier meningen sin. Det er ærlig og redelig gjort, og det setter jeg pris på.

Nå har vi flere ganger spurt Kristelig Folkeparti hva de mente med den uttalelsen de kom med i går, om at de ikke vil ha moms på kjøreopplæring.

Det er ikke mange dagene siden vi så representanten Steensnæs på TV 2. Da lovet han å styrke kollektivtrafikken med 2,5 milliarder kr. Hva gjorde Kristelig Folkeparti i forbindelse med Nasjonal transportplan, som ble avgitt for bare et par måneder siden? I innstillingen var ikke de 2,5 milliardene nevnt i det hele tatt. Og da stusser jeg litt. Er det blitt slik at Kristelig Folkeparti nå bare går ut og lover og lover ved enhver anledning der en eller annen journalist sitter og hører på dem, men når det kommer til realitetene her i salen og at de skal stemme over sakene, så stemmer Kristelig Folkeparti stikk imot det de har sagt offentlig?

Det er ærlig og redelig det Senterpartiet sier, det setter jeg pris på. Men vi forventer et svar fra Kristelig Folkeparti. Nå er det Kristelig Folkeparti-representanter til stede her, det er sågar en som har tittelen kommende, tiltredende eller ønskelig statsministerkandidat, og vi har ennå ikke fått noe svar. Hva gjør Kristelig Folkeparti i forbindelse med dette?

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF): Det er gjort eit par visittar til Kristelig Folkeparti i denne debatten, og det synest me alltid er hyggeleg.

No er eg i den situasjonen at eg ikkje høyrde formuleringa frå vår representant i går som det vart referert til, men det er heilt på det reine at vårt landsmøte har uttalt seg positivt om realiteten i dette. Men når det gjeld denne konkrete saka, er situasjonen den at me har til behandling ein momsreform som me ikkje har avslutta behandlinga av. Me behandla hovuddelen av den like før jul, og me skulle koma tilbake med ein del avgrensingsproblematikk. Der ventar me på eit utspel frå Regjeringa, me påla til og med Regjeringa å koma tilbake med ei slik nærmarer vurdering. Då synest me at det ut frå ein heilskaps-samanheng og ut frå den prosedyren det er lagt opp til her, er ryddig at òg dette spørsmålet får si avklaring når heile saka kjem tilbake igjen. Det er grunnen til at me ikkje vil gje tilslutning til det konkrete forslaget som ligg føre, for det er jo å ta ting ut av den samanhengen som me tidlegare var med på å setja dei inn i.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kenneth Svendsen (Frp): Jeg har forstått det slik at Kristelig Folkeparti egentlig er enig i vårt forslag. De har vedtatt på landsmøtet at de er enig i vårt forslag, men de vil ikke stemme for det. Det er selvfølgelig en logisk og en taktisk vurdering.

Siden det henvises til at denne saken kommer opp og skal ferdiggjøres i revidert nasjonalbudsjett, vil mitt spørsmål være: Hvis Regjeringen i revidert nasjonalbudsjett ikke fremmer forslag om at kjøreskoler skal fritas for merverdiavgift, kan Kristelig Folkeparti her og nå si at da vil de fremme forslag om at kjøreskolene fritas for merverdiavgift?

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF): Eg freista i mitt innlegg å gjera greie for vår hovudhaldning, både til spørsmålet og til prosedyren i dette. Då vil det vera heilt ukorrekt av meg i dag å føreskriva korleis og på kva måte me vil opptrê når denne saka kjem opp. Det skal det bli gode og ryddige svar på når den tida kjem.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Erik Dalheim (A): Det å utvide grunnlaget for innkreving av moms har vist seg å være en krevende sak. Jeg slutter ikke å forundre meg over hvor mange omkamper det er mulig å legge opp til i Stortinget på en sak som vi behandlet før jul, hvor vi på en veldig presis måte la forholdet til rette for hvor mye penger vi skulle få inn i inneværende års budsjett, og hvor mye av disse pengene vi skulle bruke til dekning av de kostnadene som inneværende års budsjett nå engang har.

Når det gjelder forslaget fra representantene Kenneth Svendsen og Øyvind Korsberg, er det tegnet et bilde av at moms i kjøreskolesammenheng er en ensidig kostnad som de som kjøper kjøreopplæring, skal dekke. Det står bl.a. i bakgrunnen for forslaget at en økning i timepris på opp til 24 pst. vil kunne pålegges elever som trenger kjøretimer. Jeg går ut fra at forslagsstillerne har såpass greie på hvordan et momssystem fungerer, at de er klar over at de investeringene som kjøreskolen gjør, naturligvis blir til fratrukk i et momssystem, og at det altså er en viss merkostnad som skal føres videre, eventuelt mot kundene, under forutsetning av at ikke konkurranse kjøreskolene imellom fører til noe annet.

Når det gjelder forskriftene, som er ute til høring, går jeg ut fra at de som har innsigelser mot forskriftene og hvordan momssystemet skal praktiseres, i rimelig grad fortsatt har mulighet til å komme med sine innsigelser innen fristen for høringen, som er 11. mai. Det vil også være slik at Stortinget for sin del i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett vil gis mulighet til omkamp for dem som måtte ha økonomisk mage til å være med på det.

For Arbeiderpartiets del er det veldig greit: Vi kommer til å stemme mot forslaget slik som det nå foreligger.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 2689)

Kirsti Kolle Grøndahl gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte

presidenten: Vi er da klare for votering.

I sak nr. 1 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:49 (2000-2001) – forslag fra stortingsrepresentant Marit Tingelstad om etter- og videreutdanning av håndverkere innen bygningsbevaring – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: I sak nr. 3 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Dette er et Dokument nr. 8-forslag, som blir behandlet direkte i salen i henhold til forretningsordenens § 28 tredje ledd bokstav c. Forslaget i dokument

nr. 8:94 for 2000-2001 fra representantene Kenneth Svendsen og Øyvind Korsberg lyder:

«Stortinget ber Regjeringen snarest mulig fremme forslag til endringer i merverdiavgiftsloven slik at kjøreskoler ikke blir pålagt merverdiavgift.»

Kjellaug Nakkim (H) (fra salen): President, en stemmeforklaring.

Presidenten: Kjellaug Nakkim får ordet til en stemmeforklaring.

Kjellaug Nakkim (H): Høyre er enig i forslagsstillernes forslag og mener at kjøreskoler ikke skal pålegges merverdiavgift.

Votering:

Forslaget fra representantene Kenneth Svendsen og Øyvind Korsberg ble med 78 mot 30 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 12.22.48)

Sak nr. 5

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 12.25.
